

ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

заочна ФОРМА НАВЧАННЯ

Кафедра іноземних мов

другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

Тетяна СЕВЕРІНА

«28» вересня 2022 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (МАГІСТЕРСЬКУ) РОБОТУ

Доманській Альоні Олександрівні

(прізвище, ім'я, по батькові магістранту (ці))

1. Тема роботи: Формування іншомовного монологічного мовлення учнів старшої школи на основі використання англомовних автентичних аудіо- та відеоматеріалів

Керівник роботи: Закреницька Людмила Антонівна, *затверджені наказом ХГПА від 14 жовтня 2022 р. № 239.*

2. Строк подання магістрантом роботи: *згідно календарного плану.*

3. Вихідні дані до роботи: Об'єкт дослідження – процес розвитку іншомовного монологічного мовлення старшокласників. Предмет дослідження – застосування автентичних аудіо- та відеоматеріалів для розвитку іншомовного монологічного мовлення учнів старших класів.

4. Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Схарактеризувати монологічне мовлення як складних іншомовної мовленнєвої компетентності;

2. З'ясувати потенціал автентичних аудіо- та відеоматеріалів в контексті іншомовної мовленнєвої діяльності;

3. Окреслити особливості формування монологічного мовлення на основі використання автентичних аудіо- та відеоматеріалів;

4. Розробити систему вправ для активізації монологічного мовлення старшокласників на основі використання автентичних аудіо- та відео матеріалів;

5. Експериментально перевірити ефективність використання аудіо- та відеоматеріалів щодо активізації іншомовного монологічного мовлення старшокласників та розробити відповідні методичні рекомендації.

5. Перелік наочного (ілюстративного) матеріалу (проекти, зразки документів, пропозицій до законодавства тощо), які потрібно розробити:

Рис. 2.1. Рівень сформованості навичок монологічного мовлення в учнів контрольної та експератальної груп; Рис. 2.2. Рівень сформованості мовленнєвої компетенції в учнів після проведення експерименту.

6. Дата видачі завдання 14 жовтня 2022 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи (КР)	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми КР, погодження її з науковим керівником, визначення предмету дослідження	вересень 2022 р.	
2.	Затвердження наказом академії теми КР і призначення наукового керівника	жовтень 2022 р.	
3.	Оформлення науковим керівником завдання на КР магістранту; підбір магістрантом літератури та фактичного матеріалу для написання роботи, їх аналіз та узагальнення	жовтень 2022 р.	
4.	Затвердження завідувачем випускової кафедри завдання на КР магістранту	вересень-жовтень 2022 р.	
5.	Виконання та подання науковому керівнику вступу КР	листопад-грудень 2022 р.	
6.	Виконання та подання науковому керівнику першого розділу КР	січень-лютий 2023 р.	
7.	Виконання та подання науковому керівнику другого розділу КР	березень 2023 р.	
8.	Виконання та подання науковому керівнику третього розділу КР (за наявності)	квітень 2023 р.	
9.	Виконання та подання науковому керівнику висновків КР	травень 2023 р.	
10.	Перевірка списку використаних джерел та додатків щодо правильності їх оформлення	вересень 2023 р.	
11.	Доопрацювання КР згідно із зауваженнями наукового керівника, подання кваліфікаційної роботи науковому керівнику	жовтень 2023 р.	
12.	Перевірка кваліфікаційної роботи на дотримання академічної доброчесності	листопад 2023 р.	
13.	Розгляд КР на кафедрі, проведення попереднього захисту та допуск до захисту у Підсумковій кваліфікаційній комісії	листопад 2023 р.	
14.	В разі необхідності доопрацювання КР згідно із зауваженнями кафедри. Подання КР для отримання висновку наукового керівника та кафедри	листопад 2023 р.	
15.	Передача КР у деканат факультету з висновком наукового керівника та кафедри, завданням на кваліфікаційну роботу та рецензією	грудень 2023 р.	
16.	Підготовка до захисту КР (текст доповіді, ілюстративний матеріал тощо)	грудень 2023 р.	
17.	Захист КР перед Підсумковою кваліфікаційною комісією	26 грудня 2023р.	

Керівник роботи _____

(підпис)

Людмила ЗАКРЕНИЦЬКА

(ім'я та прізвище)

Магістрант _____

(підпис)

Альона ДОМАНСЬКА

(ім'я та прізвище)

1. Форму призначено для видачі завдання магістранту на виконання кваліфікаційної роботи і контролю за ходом роботи з боку кафедри і декана факультету. Оригінал форми зберігається на кафедрі, копія у магістранта.

2. Розробляється керівником кваліфікаційної роботи. Видається кафедрою.

3. Атестація у 2023 році буде відбуватись з 18 грудня по 26 грудня 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ
заочна ФОРМА НАВЧАННЯ
Кафедра іноземних мов

другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література
(англійська))

ВИСНОВОК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
про кваліфікаційну роботу

магістрантки 2 курсу

Доманської Альони Олександрівни

на тему: Формування іншомовного монологічного мовлення учнів старшої школи на основі використання англомовних автентичних аудіо- та відеоматеріалів

Розподіл балів для окремих етапів та елементів виконання кваліфікаційної роботи

Критерії оцінювання виконання кваліфікаційної роботи	Бали	
	максимально можлива кількість	фактична кількість
відповідність роботи вимогам, встановленим методичними рекомендаціями для кожного виду кваліфікаційних робіт	7	
правильність оформлення (роботи в цілому, таблиць, рисунків, посилань, списку використаних джерел)	5	
виконання проміжних етапів розробки кваліфікаційної роботи відповідно до завдань і календарного плану	6	
співпраця з науковим керівником протягом періоду виконання кваліфікаційної роботи	7	
апробація результатів дослідження, проведеного в кваліфікаційній роботі	5	
Разом	30	

Зауваження: магістрантка поставилася до написання кваліфікаційної роботи на належному рівні. Окремі структурні частини роботи виконувалися з невеликою затримкою. Зауваження та рекомендації наукового керівника врахувала не в повному обсязі. Представлене дослідження загалом відповідає встановленим вимогам, що висуваються до кваліфікаційних (магістерських) робіт.

Науковий керівник _____ Людмила ЗАКРЕНИЦЬКА, доцент кафедри, к.філ.н., доцент
(підпис)
27 листопада 2023 р.

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота розглянута. Магістрантка Альона Доманська допускається до захисту кваліфікаційної роботи у Підсумковій кваліфікаційній комісії.

В.о. завідувача кафедри _____
(підпис)

Тетяна СЕВЕРІНА

30 листопада 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИТА ФІЛОЛОГІЇ
заочна ФОРМА НАВЧАННЯ
Кафедра іноземних мов

другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література
(англійська))

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну (магістерську) роботу

Магістрантаки

Доманської Альони Олександрівни

(прізвище, ім'я, по-батькові)

на тему Формування іншомовного монологічного мовлення учнів старшої школи на основі використання англомовних автентичних аудіо- та відеоматеріалів

Загальна характеристика роботи та зауваження

Рецензована праця присвячена вивченню одного з важливих завдань викладання іноземної мови в ЗЗСО, яке полягає у формуванні здатності учнів реалізувати мовленнєву комунікацію у монологічній формі в життєво важливих для певного віку сферах і ситуаціях відповідно до комунікативної мети. Проблема навчання старшокласників іншомовному монологічному мовленню на основі використання автентичних аудіо- та відеоресурсів вбачається начасі.

Кваліфікаційна робота виконана у відповідності до мети та поставлених завдань дослідження у повному обсязі та у встановлений термін. У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, коректно сформульовано науковий апарат, зазначено загальнонаукові й педагогічні методи дослідження, вказано базу дослідження, практичну та теоретичну значущість та апробацію роботи.

В першому розділі «Теоретичні основи формування іншомовного монологічного мовлення старшокласників на основі автентичних аудіо- та відеоматеріалів» схарактеризовано монологічне мовлення як складних іншомовної мовленнєвої компетентності, з'ясовано потенціал автентичних аудіо- та відеоматеріалів в контексті іншомовної мовленнєвої діяльності, окреслено особливості формування монологічного мовлення на основі використання автентичних аудіо- та відеоматеріалів.

В другому розділі «Використання англомовних автентичних аудіо- та відеоматеріалів для формування монологічного мовлення учнів старших класів» розроблено систему вправ для активізації монологічного мовлення на основі використання аудіовізуальних засобів, експериментально перевірено ефективність використання аудіо- та відеоматеріалів щодо активізації іншомовного монологічного мовлення старшокласників та розроблено відповідні методичні рекомендації.

Тема роботи розкрита, поставлена мета досягнута, поставлені завдання вирішені. Авторка дотрималась усіх нормативних вимог при структурному та технічному оформленні роботи такого рівня. В роботі містяться окремі незначні технічні та друкарські помилки, що не спотворюють її зміст.

Основними недоліками даної роботи є недостатня систематизація, експлікація та узагальнення результатів дослідження.

Кваліфікаційна робота є відносно самостійним науковим дослідженням, оформлена згідно з вимогами, і заслуговує на позитивну оцінку.

Розподіл балів для окремих етапів та елементів виконання кваліфікаційної роботи

Критерії оцінювання виконання магістерської роботи	Бали	
	максимально можлива кількість	фактична кількість
відповідність змісту роботи заявленій темі, грамотність структурування роботи, збалансованість її розділів	5	
правильність формулювань об'єкту, предмету, мети і завдань дослідження, відповідність та доцільність застосованих методів дослідження	4	
системність викладу матеріалу, відсутність повторів, логічних помилок	4	
ступінь самостійності роботи (відсутність академічного плагіату), наявність посилань	5	
наявність елементів наукової новизни	4	
теоретична обґрунтованість основних положень кваліфікаційної роботи, що підтверджені підібраним та систематизованим фактичним і статистичним матеріалом	4	
використання та опанування сучасної літератури, чинних нормативно-правових актів; правильність розрахунків, застосування методів статистичного аналізу тощо.	4	
Разом	30	

Рецензент _____
(підпис)

Тетяна СЕВЕРІНА, к.пед.н., доцент
(ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання)

1 грудня 2023 р.

Протокол аналізу звіту подібності науковим керівником

Заявляю, що я ознайомився (-лась) з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

Автор: Альона Доманська

Співавтор:

Назва: Формування іншомовного монологічного мовлення учнів старшої школи на основі використання англомовних автентичних аудіо- та відеоматеріалів

Науковий керівник:

Підрозділ: КНРА

Коефіцієнт подібності 1:46.1%

Коефіцієнт подібності 2:36.6%

Мікропробіли: 1

Заміна букв: 252

Інтервали: 0

Білі знаки: 39

Дата створення звіту: 2023-11-22 09:50:14.0

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

Запозичення, виявлені в роботі є законними і не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі. Таким чином робота незалежна і приймається.

Запозичення не є плагіатом, але перевищено граничне значення рівня подібностей. Таким чином робота повертається на доопрацювання.

Виявлено запозичення і плагіат або навмисні текстові спотворення (маніпуляції), як передбачувані спроби укриття плагіату, які роблять роботу невідповідною вимогам законодавства (Ст. 32. ЗУ Про вищу освіту, пункт 3.1, Ст. 42. ЗУ Про освіту) та вимог НАЗЯВО (Критерій 5), а також кодексу етики і процедур. Таким чином робота не приймається.

Обґрунтування:

Дата

експерт

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

Форма навчання: заочна

Кафедра: іноземних мов

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ АВТЕНТИЧНИХ АУДІО- ТА ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ

Виконала: студентка 2 курсу
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська))

Альона ДОМАНСЬКА

(ім'я та прізвище)

Керівник: **к.пед.н., доцент**
Людмила ЗАКРЕНИЦЬКА
(ім'я та прізвище)

Рецензент: **к.пед.н., доцент**
Тетяна СЕВЕРІНА
(ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА ОСНОВІ АВТЕНТИЧНИХ АУДІО ТА ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ	6
1.1. Монологічне мовлення як складник іншомовної мовленнєвої компетентності	6
1.2. Автентичні аудіо- та відеоматеріали в контексті іншомовної мовленнєвої діяльності	15
1.3. Особливості формування монологічного мовлення на основі використання автентичних аудіо- та відеоматеріалів	28
Висновки да 1 розділу	34
РОЗДІЛ 2. ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ АВТЕНТИЧНИХ АУДІО- ТА ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ	36
2.1. Система вправ для активізації монологічного мовлення на основі автентичних аудіо- та відео матеріалів на уроках англійської мови в старших класах	36
2.2. Експериментальна перевірка ефективності аудіо- та відеоматеріалів та розробленої до них системи завдань для активізації іншомовного монологічного мовлення старшокласників	49
2.3. Методичні рекомендації щодо використання автентичних аудіо та відеоматеріалів для розвитку монологічного мовлення старшокласників на уроках англійської мови	59
Висновки до 2 розділу	61
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67

ВСТУП

Актуальність дослідження. Іноземна мова виступає як ключовий засіб міжкультурного спілкування, сприяючи вербальному порозумінню між громадянами різних країн та розвитку їхньої культури. Оволодіння іноземною мовою передбачає засвоєння не лише лінгвістичних знань, а й формування в учнів умінь та навичок користуватися нею на практиці. Відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти з іноземної мови в учнів необхідно формувати навички усіх видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння та письма [12, с. 5]. Навчання іншомовному спілкуванню відбувається комплексно, з урахуванням психологічних та вікових особливостей тих, хто навчається, а також на основі застосування інноваційних технологій, прийомів та інструментів, відповідно до навчальної мети.

Успішне володіння іншомовним монологічним мовленням полягає в умінні планувати, здійснювати і коригувати власну комунікативну поведінку у різних типах монологічних висловлювань відповідно до конкретної ситуації спілкування, мовленнєвого завдання, комунікативного наміру згідно правил спілкування у цільовій національно-культурній спільноті.

З метою формування в учнів навичок іншомовного мовлення, яке забезпечило б якісну комунікацію в природному мовному середовищі, на уроках англійської мови дедалі активніше використовують автентичні навчальні аудіо- та відеоматеріали. Ефективність використання автентичних аудіо- та відео ресурсів при навчанні іноземної мови залежить від точного визначення їх місця в системі навчання, раціональної організації структури заняття, а також узгодженості освітніх можливостей аудіо- та відео матеріалів з завданнями навчання.

Ступінь дослідженості проблеми. Проблема використання аудіо- та відео матеріалів для навчання усного монологічного мовлення вивчалася низкою вчених. Функції аудіовізуальних засобів у процесі навчання та

способи їх застосування досліджено в працях М.В. Ляховицького, J. Harmer, J. Lonergan, методику застосування фрагментів відеофільмів для навчання лексики з соціокультурним компонентом розроблено Т.О. Яхнюк, модель навчання монологічного мовлення із застосуванням художніх фільмів запропоновано В.С. Пащук, систему вправ для навчання усного монологічного мовлення на основі аудіо- та відео ресурсів в інтенсивному курсі навчання створено Н.Ф. Бориско. Для нашого дослідження важливе значення мають також праці, у яких висвітлено особливості спілкування іноземною мовою (С. Бучацька, Л. Гапоненко, О. Гринчишин, Г. Данченко, А. Завірюха, Л. Онуфрієва).

Отже актуальність зазначеної проблеми зумовила вибір теми дослідження «Формування мовленнєвої компетентності учнів старшої школи на основі використання англомовних автентичних аудіо- та відеоматеріалів».

Об'єкт дослідження – процес розвитку іншомовного монологічного мовлення старшокласників.

Предмет дослідження – застосування автентичних аудіо- та відеоматеріалів для розвитку іншомовного монологічного мовлення учнів старших класів.

Мета дослідження – обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність використання автентичних аудіо- та відеоматеріалів як засобу розвитку іншомовного монологічного мовлення старшокласників.

Згідно з метою дослідження сформульовано його **основні завдання**:

1. Схарактеризувати монологічне мовлення як складних іншомовної мовленнєвої компетентності;
2. З'ясувати потенціал автентичних аудіо- та відеоматеріалів в контексті іншомовної мовленнєвої діяльності;
3. Окреслити особливості формування монологічного мовлення на основі використання автентичних аудіо- та відеоматеріалів;
4. Розробити систему вправ для активізації монологічного мовлення старшокласників на основі використання автентичних аудіо- та відео матеріалів;

5. Експериментально перевірити ефективність використання аудіо- та відеоматеріалів щодо активізації іншомовного монологічного мовлення старшокласників та розробити відповідні методичні рекомендації.

Методи дослідження: *теоретичні:* аналіз науково-педагогічних та навчально-методичних публікацій з теми дослідження; синтез, узагальнення, систематизація і класифікація інформації відповідно до тематики дослідження; *емпіричні:* спостереження, бесіди з учасниками освітнього процесу, тестування задля визначення рівнів сформованості монологічного мовлення старшокласників; *кількісного підрахунку* – для кількісного та якісного аналізу даних педагогічного експерименту.

База дослідження дослідження. Дослідна робота проводилася на базі комунального закладу «Браїлівський ліцей ім. В.О. Забаштанського» Жмеринської ТГ. У дослідженні брали участь учні 10-11 класів.

Теоретична значущість роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні принципів формування мовленнєвої компетентності учнів старшої школи на основі використання англомовних автентичних аудіо- та відеоматеріалів.

Практична значущість роботи полягає в експериментальній перевірці ефективності використання аудіо- та відео матеріалів для формування іншомовного монологічного мовлення старшокласників. Матеріал може бути використаний для написання курсових робіт, підготовці до практичних занять з методики викладання англійської мови в середній школі.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дипломного дослідження були апробовані у ході III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні проблеми філології та методології викладання в умовах євроінтеграції» (11 травня, 2023, м. Хмельницький).

Структура й обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі змісту, вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг випускної кваліфікаційної роботи: 72 сторінки основної текстової частини, списку використаних джерел – 49 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА ОСНОВІ АВТЕНТИЧНИХ АУДІО ТА ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ

1.1. Монологічне мовлення як складних іншомовної мовленнєвої компетентності

Основною метою навчання іноземної мови є оволодіння іншомовною комунікативною компетенцією. До компонентів іншомовної комунікативної компетенції належать мовна, мовленнєва та соціокультурна компетенції. Мовна компетенція передбачає опанування знаннями з лексики, граматики, фонетики, орфографії та формування відповідних навичок: фонетичних, лексичних, граматичних, морфологічних, синтаксичних, орфографічних, графічних та каліграфічних. Мовленнєва компетенція включає чотири види умінь: аудіювання, говоріння, читання та письмо. Соціокультурна компетенція складається з: країнознавчої компетенції – знання учнів про культуру країни, мова якої вивчається; лінгвокраїнознавчої компетенції, що передбачає володіння учнями особливостями мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв.

Мовленнєва компетенція складається з чотирьох компонентів, а саме говоріння, аудіювання, читання та письма. Говоріння – це вид мовленнєвої діяльності, який може бути підготовленим або не підготовленим. Цей вид діяльності передбачає усне спілкування англійською мовою як у діалогічній, так і у монологічній формі. Говоріння спрямоване на спілкування з однією або багатьма особами. Як і будь-яка інша діяльність, говоріння має свою мету та мотивацію, що ґрунтується на потребах особи. Саме думки особи, яка говорить, є предметом говоріння, а його результатом є висловлювання (діалог або монолог), на яке може бути вербальна або невербальна реакція.

Діалогічне мовлення є процесом взаємодії двох або більше учасників комунікації. В рамках мовленнєвого акту кожна з осіб чергово виступає як слухач і як мовець.

Монолог – це безпосередньо спрямований до співрозмовника чи аудиторії організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання однієї особи.

Залежно від комунікативної функції та характеру логіко-синтаксичних зв'язків між реченнями розрізняють такі основні типи монологічних висловлювань: опис, розповідь і роздум (міркування).

З лінгвістичної точки зору, монологічне мовлення відрізняється структурною завершеністю речень, відносною завершеністю висловлювань, багатством і різноманітністю фраз. Крім того, монологічне мовлення характеризується складним синтаксисом та зв'язністю, що вимагає володіння мовними засобами для фразового зв'язку.

У методиці викладання іноземних мов виділяють три етапи розвитку монологічної компетенції. Завдання першого етапу полягає в тому, щоб навчити учнів поєднувати монологічні фрази в єдину фразову єдність. На другому етапі учні навчаються самостійно будувати висловлювання на рівні фрази. Важливим допоміжним засобом є таблиця підстановок. Основне завдання третього етапу полягає в навчанні учнів продукувати монологічні висловлювання на текстовому рівні різних функціонально-сміслових типів, в рамках, визначених навчальною програмою для даного класу.

Вправи для навчання вимовляння підготовлених монологічних висловлювань включають відтворення зв'язних речень з деякими змінами в структурі або розповідях, опис картини або серії картин, відтворення ситуації, в якій вживається задане слово, переказ, передача інформації кількома фразами, складання плану розповіді, діалогу у монологічній формі та презентацію монологу. Вправи для навчання непередготовленого монологічного мовлення включають придумування та обґрунтування заголовків, опис картини або карикатури, які не пов'язані з темою, що

вивчається, обґрунтування своїх суджень і ставлення до фактів, оцінку почутого або прочитаного.

Відомо, що є рецептивні види мовленнєвої діяльності людини, у процесі яких вона сприймає і розуміє думки інших людей, одержуючи певну інформацію (аудіювання і читання), та продуктивні види, коли людина висловлює свої думки або передає чужі думки в усній чи письмовій формі (говоріння і письмо).

Говоріння – це надзвичайно складне явище. По-перше, воно виконує в житті людини функцію засобу спілкування. Розуміння того, як це відбувається, перш за все необхідне вчителю для успішного викладання. По-друге, говоріння – це діяльність, точніше, один з видів людської діяльності. По-третє, важливо пам'ятати, що в результаті говоріння виникає його продукт – висловлювання. І як діяльність (процес), і як продукт говоріння володіє певними ознаками (характеристиками, параметрами), які є орієнтиром в навчанні, так як підказують, які умови треба створити для розвитку говоріння, а також є критеріями оцінки результатів навчання [5].

Говоріння забезпечує усне спілкування іноземною мовою в діалогічній формі (паралельно з аудіюванням) і в монологічній формі. Воно спрямоване до однієї особи або до необмеженої кількості осіб. Як і будь-яка інша діяльність, акт говоріння завжди має певну мету, мотив, в основі якого лежить потреба; предмет – думки того, хто говорить, продукт – висловлювання (діалог або монолог) і результат, який може виражатися у вербальній або невербальній реакції на висловлювання.

Монологічне мовлення характеризується певними комунікативними, психологічними і мовними особливостями, які вчитель має враховувати у процесі навчання цього виду мовленнєвої діяльності.

Монологічне мовлення виконує такі комунікативні функції:

- 1) інформативну – повідомлення інформації про предмети чи події навколишнього середовища, опис явищ, дій, стану;

- 2) впливову – спонукання до дії чи попередження небажаної дії, переконання щодо справедливості чи несправедливості тих чи інших поглядів, думок, дій, переконань;
- 3) експресивну (емоційно-виразну) – використання мовленнєвого спілкування для опису стану, в якому знаходиться той, хто говорить, для зняття емоційної напруженості;
- 4) розважальну — виступ людини на сцені чи серед друзів для розваги слухачів (наприклад, художнє читання, розповідь у неофіційній бесіді);
- 5) ритуально-культову — висловлювання під час будь-якого ритуального обряду (наприклад, виступ на ювілеї).

Кожна з цих функцій має свої особливі мовні засоби вираження думки, відповідні психологічні стимули та мету висловлювання (наприклад, нейтральне в стилістичному плані повідомлення, прагнення переконати слухача або якимось іншим чином вплинути на нього) [47].

Процеси породження і сприймання мовлення вивчалися такими вченими – психолінгвістами, психофізіологами, психологами як Л.С. Виготський, А.Р. Лурія, Т.В. Рябова, І.О. Зимня та інші.

Спочатку в певній ситуації виникає мотив висловлювання, що позначає початковий момент породження мовлення, і відповідно – комунікативний намір того, хто говорить. Саме це визначає роль мовця як учасника спілкування, конкретну мету його висловлювання. На цьому рівні мовець уже знає, про що говорити, у нього виникає загальний задум майбутнього висловлювання, який поки що не має свого мовного втілення. Далі здійснюється оформлення задуму шляхом відбору мовних засобів – граматичних структур, слів, який реалізується спочатку у внутрішньому мовленні, де створюється потенціальна мовленнєва схема висловлювання. Далі має місце включення голосового апарату, і сформоване висловлювання шляхом артикуляції та інтонування втілюється у зовнішньому (озвученому) мовленні.

Спілкуючись рідною мовою, мовець думає лише про те, що сказати і в якій послідовності. Ці дії знаходяться на рівні свідомої провідної діяльності. Окремі операції процесу породження мовленнєвого висловлювання непомітні, оскільки всі вони повністю автоматизовані і здійснюються миттєво. Тому умовою здійснення діяльності говоріння є наявність мовленнєвих автоматизмів, або мовленнєвих навичок: граматичних, лексичних, вимовних (артикуляційних та інтонаційних). Вказані навички в сукупності складають операційний рівень говоріння як уміння, яке має свої власні якості: цілеспрямованість, продуктивність, самостійність, динамічність, інтегрованість.

Говоріння – це один з видів діяльності, тому воно володіє багатьма ознаками діяльності взагалі; але говоріння є мовною діяльністю, отже, у нього є і специфічні ознаки.

Мотивованість. Говоріння завжди мотивоване. Учень, як правило, говорить тому, що у нього є для цього певна внутрішня причина, є мотив, який виступає в ролі двигуна діяльності. Тому в методиці навчання іншомовному спілкуванню слід говорити про комунікативну мотивацію.

В основі мотивації лежить потреба. В основі комунікативної мотивації лежить потреба двох видів: а) потреба в спілкуванні як така властива людині як істоті соціальній, б) потреба в здійсненні конкретного мовного вчинку, потреба «втрутитись» в дану мовну ситуацію.

Активність. Говоріння - завжди процес активний, бо в ньому виявляється відношення мовця до дійсності. Внутрішня активність можлива лише завдяки тому, що предмет спілкування є значимим для даної особистості і викликає у неї емоційне ставлення.

Саме активність забезпечує ініціативну мовну поведінку співрозмовника, що так важливо для досягнення мети спілкування.

Цілеспрямованість. Говоріння завжди цілеспрямоване, бо переслідує якусь мету. Таку мету можна назвати комунікативною задачею. За кожною з комунікативних задач стоїть загальна мета говоріння як діяльності.

Зв'язок з діяльністю. Говоріння, як один з видів мовної діяльності, не є самостійним. Мовлення обслуговує всю іншу діяльність людини.

Ситуативність – співвідношення мовних одиниць з основними компонентами процесу спілкування.

Самостійність. Ця якість говоріння як діяльності виявляється в тому, що говоріння, як правило, протікає: без запозичення думок з попередньо прочитаних чи прослуханих джерел; без опору на повні чи часткові записи того, що використовується в мові; без опору на ілюстративне зображення об'єктів висловлювання; без звертання до рідної мови [3].

Як відомо, монологічне мовлення має такі комунікативні функції: інформативна, впливова, емоційно-оцінна [2]. Спираючись на вказані вище функції, О. В. Гомелева поділяє монологічне мовлення на кілька видів, а саме: монолог-повідомлення, монолог-опис, монолог-міркування, монолог-розповідь, монолог-переконання [7].

О. А. Бізікова зауважує, що цілісність монологу забезпечується його зв'язністю. «Ключем» до зв'язної побудови монологу є актуальне членування пропозицій, тобто виділення в них даного і нового [3].

Б. Джиліан та Ю. Джордж презентували низку вимог до монологічного мовлення, які слід враховувати при з'ясуванні стратегій і етапів його навчання, як-от:

- 1) мовлення має бути вмотивоване;
- 2) мовлення завжди адресоване співрозмовнику або аудиторії;
- 3) мовлення завжди емоційно забарвлене для мовця, який висловлює свої думки, свої почуття, своє ставлення до того, що він говорить;
- 4) мовлення завжди ситуативне [13].

Метою навчання монологу є формування мовленнєвих монологічних умінь, зокрема:

- 1) переказати текст, зробити опис, повідомлення, скласти розповідь;
- 2) логічно, послідовно розкрити задану тему;

3) обґрунтувати правильність власних суджень, включаючи у свою мову елементи міркування, аргументації. Усі названі вміння формуються в процесі виконання мовних і мовленнєвих вправ [1].

Навчання монологічного мовлення у школі включає в себе формування комунікативної компетентності з іноземної мови, що складається з таких підкомпетентностей: граматичної (аспект комунікативної компетентності, що включає знання лексичних предметів і правила морфології, синтаксису, семантики, граматики побудови речень і фонологію); дискурсивної (здатність утворити значуще цілісне висловлювання); соціолінгвістичної (розуміння соціального контексту, у якому відбувається спілкування цією мовою); стратегічної (використовується для компенсації недосконалих знань правил, втоми і неуважності) [14].

Виділяють три групи вправ для навчання монологічного мовлення [3; 34; 45]:

1. вправи на об'єднання зразка мовлення у надфразову єдність;
2. вправи на створення власного монологічного висловлювання надфразового рівня;
3. вправи на створення власного монологічного висловлювання (відповідно до вимог чинної програми для даного класу).

Зважаючи на те, що старшокласники за попередні роки вже мають сформовані базові вміння, виконання вправ першої та другої груп не є обов'язковими. Погоджуючись з думкою І.М. Андреасян, породження монологічного висловлювання текстового рівня має здійснюватися на основі тексту-зразка [2, с. 15 - 16].

Спираючись на працю С.Ф. Шатілова [8, с. 81], при визначенні видів монологічних вправ необхідно враховувати наступні критерії:

1. тип монологу (повідомлення, розповідь, опис, роздум);
2. монологічне мовлення відеоматеріал іноземна мова
3. логічність викладу думок і структурно-композиційна завершеність висловлювання;

4. об'єм (повнота) висловлювання - ступінь розкриття теми і кількість речень;
5. ступінь скомбінованості мовних (лексичних і граматичних) засобів;
6. лексико-граматична (у тому числі і синтаксична) правильність.

Згідно із дослідженням О.Б. Тарнопольського [38, с. 47-59], систему вправ для розвитку монологічного мовлення можна розділити на дві підсистеми. Перша включає вправи для вивчення мікромонологів, що означає опанування функціональних одиниць монологічного мовлення. Друга складається з вправ для формування цілісних монологів, які включають різноманітні типи монологічних одиниць.

Функціональною одиницею усного монологічного мовлення є група фраз, що виконують одну певну комунікативну функцію, поєднані єдністю об'єкта мовлення та висловлюють одну відносно закінчену або повністю закінчену думку. Серед таких функцій можуть бути опис способу дії, характеристики відношень та ставлень, характеристики особи або речі, оцінки та інші, які необхідно добрати як складові змісту навчання.

Прикладом вправи першої підсистеми може бути наступне завдання:

Ви отримали фотографії із зображенням красивих пейзажів в Англії. Опишіть пейзаж у трьох - чотирьох фразах, висловлюючи своє ставлення до зображуваного.

Друга підсистема вправ спрямована на навчання цілісних монологів, що складаються з різнотипних функціональних одиниць монологічного мовлення. Це в основному вмотивовані комунікативні продуктивні вправи з мінімальним керуванням та з природними опорами або зовсім без опор. У даному випадку опори слугують як підказки:

- 1) плани висловлювань;
- 2) основний зміст того, що потрібно сказати;
- 3) структурні "скелети" висловлювань;
- 4) списки ключових слів, які учень може вживати тощо.

Приклад вправи: Розкажи своїм однокласникам зміст фільму, переглянутий нещодавно, сподобався він тобі чи ні.

Подана вище система вправ дає можливість використання різноманітних автентичних матеріалів. Джерелом інформації та стимулів для підготовки доповідей чи інших видів мовленнєвої діяльності можуть слугувати аудіо- та відеоматеріали, записані на відеоплівку теленовини, слайди та діафільми (наприклад, опис у монологічній формі слайда, на якому зображене англомовне місто).

Розглянемо комплекс завдань, спрямованих на формування іншомовних умінь та навичок монологічного мовлення з використанням відеоматеріалів як опори змістового та смислового характеру.

Навчання з опорою на відеоматеріали передбачає наявність п'яти етапів роботи [5, с. 193]:

1. підготовчого
2. рецептивного
3. аналітичного
4. репродуктивного
5. продуктивного

Основне завдання підготовчого етапу - зняти труднощі при сприйнятті відеоматеріалів. Для реалізації цієї мети необхідно виконувати вправи типу:

1. розкрийте дужки, поставивши дієслово у необхідну часову форму;
2. опишіть у 3 - 4 реченнях ситуацію, зображену на малюнку, використовуючи нові словосполучення;
3. об'єднайте подані нижче словосполучення в одну міні-розповідь, назвіть її.

Рецептивний етап роботи містить вправи на сприйняття, розуміння та запам'ятовування інформації. Наприклад:

2. дайте відповідь на запитання;

3. подивись і скажи, про що йдеться у відео фрагменті (4 - 5 речень);
4. подивись і з'єднай стрілками початок та кінець речень, щоб утворити міні-розповідь;
5. розкажіть “ланцюжком” сюжет побаченого тощо.

Комплекс вправ наступного етапу передбачає аналітичну діяльність, що здійснюється на двох рівнях:

- аналіз структури монологічного висловлювання;
- аналіз структурно-семантичних компонентів, характерних для
- конкретного виду монологу (опис, розповідь, роздум).

Аналіз наукової літератури щодо змісту та специфіки монологічного мовлення розкрив сутність проблемного навчання на уроках іноземної мови. Виявлено, що пошукова діяльність учнів складається з чотирьох основних етапів, зокрема: виникнення проблеми, усвідомлення її учнем, процес пошуку та отримання остаточного результату; на здатність старшокласників навчатися монологічного мовлення впливають також психолого-фізіологічні фактори. Визначено три етапи розвитку вмінь монологічного мовлення старшокласників засобами проблемного навчання, а саме: підготовчий, навчання підготовленого висловлювання та навчання непередбаченої мови. Розвиток навичок монологу старшокласників може здійснюватися двома шляхами: «зверху вниз» та «знизу доверху».

1.2. Автентичні аудіо- та відеоматеріали в контексті іншомовної мовленнєвої діяльності

Перехід Українських шкіл до НУШ передбачає покращення якості навчання, запровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій, оновлення змісту навчання, створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації [3]. З наміром України стати невід'ємною частиною Європейського суспільства та орієнтація навчання на загальноєвропейські

стандарти володіння іноземною мовою спостерігається зростання престижності іноземної мови та виникає необхідність пристосування навчальних матеріалів, які використовуються для навчального процесу у школах, до нових цілей. Оскільки навчальний заклад є основною структурою освітньої державної системи, то саме на нього покладається завдання навчання школяра здатного навчатися в реальних умовах та самостійно вирішувати домашні завдання. Це стосується і знань отриманих на заняттях з іноземної мови. Учені усвідомлюють важливість володіння іноземною мовою, яка значною мірою може вплинути на подальше життя. У зв'язку з швидким розвитком науково-технічного прогресу та намаганням шкіл та ліцеїв відповідати вимогам сучасності, спостерігається активне впровадження в навчальний процес інформаційних технологій. Вони дозволяють забезпечити високу якість навчання, удосконалити зміст навчальних матеріалів, впроваджувати новітні методи викладання іноземної мови, використовувати вдосконалені системи оцінювання знань учнів, раціонально організувати самостійну роботу, утримувати зацікавленість учнів та підвищити мотивацію до вивчення іноземної мови. Але треба враховувати той факт, що користь впровадженої технології залежить від способів її використання та завдання і мети навчання.

Сучасне суспільство вимагає від учнів володіння іноземною мовою на рівні, який дозволяв би спілкування. Ефективне володіння іноземною мовою залежить від ряду факторів: раціональна організація навчального процесу (практичних занять та самостійної роботи), використання сучасних автентичних матеріалів за фахом, вдосконалення навичок з усіх видів мовленнєвої діяльності, комунікативна спрямованість. Завдання вчителя – створити такі умови навчального процесу, при яких кожний учень зміг би отримати практичні навички володіння іноземною мовою, які б змусили учнів проявити свою активність та творчий підхід під час навчання. Сучасні методики, використання інформаційних та цифрових технологій, ресурси

Інтернету допомагають створити навчальне середовище, яке відповідає сучасним вимогам та поставленим цілям.

Інформаційні технології та їх роль у навчальному процесі. Підбір навчального матеріалу, який відповідатиме всім вимогам навчального процесу (автентичність, сучасність, інформаційна насиченість, лексичне наповнення) є головним завданням вчителів. Сучасні діти живуть в епоху цифрових технологій. Їх потреби та інтереси значною мірою відрізняються в порівнянні з попередніми поколіннями дітей. Інформаційно-комунікаційні технології відкривають необмежений доступ до великої кількості матеріалів та навчальних ресурсів. При відборі електронних матеріалів треба враховувати їх відповідність навчальній програмі, меті навчання, потребам учнів, цілям використання.

Інтернет – це найпоширеніший ресурс, який можна використати при вивчення іноземної мови. Інтернет пропонує широкий різновид матеріалів, (тексти, відео, аудіо, ігри, форуми, словники, графіки, малюнки), створює навчальне середовище, де присутнє справжнє та творче спілкування. За допомогою Інтернету можна реалізувати цілий ряд завдань: формування навичок читання та розуміння текстів, розширення словникового запасу, навчання письму, монологічному та діалогічному мовленню, удосконалити навички аудіювання.

Головна мета навчального процесу – це розвиток комунікативної компетенції. Якість знань та розвиток комунікативної компетенції залежить від якості навчальних матеріалів. Впровадження та використання новітніх технологій потребує використання сучасних автентичних матеріалів для навчання учнів старшої школи. Треба пам'ятати, що учні можуть краще оволодіти іноземною мовою, коли вони працюють з матеріалами, які є актуальними та цікавими і які стануть в нагоді в навчанні [1].

Відеоресурси та їх впровадження у навчання. Останнім часом у зв'язку з комунікативною спрямованістю навчального процесу зростає використання відео. Загальновідомий факт, що використання аудіо-візуальних матеріалів

може стати потужним стимулом при вивченні іноземної мови. Відео є цінним навчальним ресурсом, тому що завдяки відео можливо створити реальне іншомовне середовище, яке сприяє кращому розумінню, відображає поведінку співрозмовників, збагачує досвід учнів у спілкуванні, створює реалістичні моделі для ситуативних вправ та рольових ігор, збагачує знання учнів. При вивченні іноземної мови відео стає важливим елементом навчального середовища. За допомогою використання відео можливо повному навчати учнів аудіюванню. Використання відеороликів, які стосуються деяких тем, сприяє створенню учнівської мотивації, покращує розуміння теми або змісту, та покращує процес запам'ятовування. Відеоматеріали, порівняно з друкованими матеріалами, пропонують більш справжнє уявлення про реальність, значно полегшують розуміння тих чи інших явищ завдяки візуальним образам. Найпоширенішим джерелом відеоматеріалів є YouTube. Цей ресурс надає вільний доступ до великої кількості відеороликів, передач, навчальних відеофільмів. Ці матеріали можуть бути використані під час заняття з різною метою (розширення знань, ознайомлення учнів з розмовними моделями, концентрування уваги учнів на важливих моментах завдяки візуальному сприйняттю, покращення вимови, комунікативна спрямованість).

Основні вимоги до використання відеоматеріалів. Вчитель відповідає за створення якісного навчального середовища, яке сприяє успішному засвоєнню матеріалу. Тому першочергове завдання вчителя відібрати відеоматеріал, який би відповідав тематиці уроків та мовній підготовці учнів, містив інформацію, яка могла б зацікавити аудиторію та викликати бажання обговорювати та висловлювати свої думки. Перевагою YouTube є те, що вчитель може знайти матеріал, який стосується специфічних тематик, що дозволяє учням більш досконало оволодіти знанням та розумінням тощо. При виборі відео варто звернути увагу на його тривалість, щоб не перевантажувати учнів кількістю матеріалу і не втратити інтерес до сюжету.

Вчитель має досконало ознайомитись з відеоматеріалами, які він планує використати у навчальному процесі та розробити заходи для заохочення учнів до активного перегляду, успішного опанування матеріалом, контролювати та оцінювати роботу учнів. Перед тим як впроваджувати відео для вивчення іноземної мови, вчитель повинен врахувати наступні моменти: відповідність відеоматеріалів навчальній програмі, практична та навчальна мета, рівень мовної підготовки учнів. Оскільки успішність навчального процесу залежить як від вчителя, так і від учнів, учні мають активізувати свої знання, для того щоб якісно та творчо виконувати запропоновані завдання.

Автентичні відеоматеріали можуть викликати в учнів труднощі при сприйнятті інформації на слух та її розумінні. Тому вчитель має скласти завдання, які б підготували учням до перегляду, допомогли учням краще зрозуміти зміст та отримати максимальну користь від даного виду роботи. Здатність сприймати іноземну мову на слух допоможе в реальних умовах спілкування.

Розроблені завдання мають сприяти активній творчій діяльності, обміну думками щодо змісту, стимулювати пізнавальну активність, збільшувати мотивацію учнів до вивчення іноземної мови, покращувати комунікативні навички.

Говоріння є найважливішим аспектом у вивченні іноземної мови, бо саме вміння вільно висловлювати думки іноземною мовою (а особливо спілкуватися) впливає на думку дітей. З цією метою вчитель має розробити вправи для виконання після перегляду сюжету, мета яких тренування комунікативних навичок, а також уміння учнів самостійно знаходити та вирішувати питання. Ці вправи мають моделювати ситуації пов'язані із спілкуванням.

Це можуть бути ділові ігри, складання інструкцій, описання технічних процесів, діалоги, презентації, дискусії та обговорення. Учням можна запропонувати перегляд відео без текстового матеріалу і запропонувати самим скласти коментарі або озвучити чи доповнити діалоги репліками.

Можна запропонувати придумати або продовжити текст до відео після перегляду частини матеріалу. Лексичні завдання мають підготувати учнів до розуміння відеоінформації.

Вправи, які виконуються після перегляду, можна розділити на ті, що перевіряють розуміння запропонованої інформації, та ті що пов'язані з обговоренням, висловленням своєї думки, проведення опитування, складання діалогів. Для того, щоб кожний учень зміг повноцінно приймати участь у перегляді та опрацюванні відеоматеріалів, комплекс вправ має носити диференційований підхід залежно від індивідуальних навичок учнів.

Основні прийоми при роботі з відеоматеріалами. Для роботи з відеоматеріалами вчитель може використовувати наступні прийоми та техніки. Активний перегляд фокусує увагу на основних ідеях відео: для заохочення учнями пропонуються запитання або теми для дискутування, які обговорюватимуться після перегляду. Для кращого розуміння учнями можна надати листки з інструкцією, щоб звернути увагу на окремі деталі або мовні вирази. Інша техніка – це зупинка кадрів та передбачення. Вчитель може зупиняти деякі кадри або сцени, для того щоб сфокусувати увагу учнів на конкретних моментах або зображеннях, а потім дати завдання спрогнозувати подальші події. Ця техніка допомагає розвивати уяву учнів та стимулює їх активність. Перегляд відео без звуку може використовуватися для передбачення подій, що стимулює інтерес учнів, сприяє мотивації. Після перегляду відео зі звуком учні мають нагоду порівняти свої припущення з подіями у відео сюжеті.

Схожа техніка прослуховування без зображення може використовуватися для невеличкого уривку відео, для того щоб учні на основі того що почули, відтворили візуально те що відбувалося. Рольова гра може успішно використовуватися при роботі з відео. Після перегляду відео сюжету учням можна запропонувати рольову гру, мета якої – найточніше відтворити частину сюжету (жести, лексику, інтонацію, поведінку). А потім учні можуть відтворити сюжет згідно свого погляду на подію. Метод

рольової гри та імпровізація сприяють залученню учнів до активної участі та спілкування, максимально наближує навчальний процес до реальних ситуацій [6].

Сучасний учень має володіти навичками та уміннями для спілкування на різні теми, для виступів на конференціях та проведення презентацій, для встановлення та підтримки контактів, використовуючи знання та уміння, набуті під час навчання. Ситуативні вправи, які здатні змодельовати реальні ситуації, пов'язані з вдосконаленням навчання, допомагають сформувати комунікативні компетентності.

Завдяки використанню автентичних відеоматеріалів (презентації, доповіді, дебати, інструкції), вчитель має хорошу нагоду урізноманітнити подачу навчального матеріалу, навчити учнів не тільки розуміти та сприймати на слух реальну мову, скласти реальні ситуації для спілкування, а ще створити міцний зв'язок між навчальним матеріалом та його практичним застосуванням, розвинути творчі здібності, вдосконалити загальну культуру спілкування.

Використання відеоматеріалів з YouTube разом з орієнтованими текстами сприяє інтенсифікації навчального процесу, дозволяє створити більш реальні умови спілкування на занятті, допомагає формувати комунікативні компетенції учнів.

Впровадження автентичних відео в дистанційному навчанні для самостійної роботи. При вивченні іноземної мови професійного в умовах теперешнього часу варто раціонально спланувати та організувати самостійну роботу учнів-старшокласників.

Новим способом подання навчальних матеріалів для самостійного опрацювання є дистанційне під час карантину спричиненого COVID-19 та введенням військового стану. Завдяки елементам та ресурсам дистанційного навчання, вчитель має можливість доповнити та розширити навчальні матеріали з дисципліни, поглибити знання учнів, створити якісну систему контрольних робіт та оцінювання. При укладанні дистанційного навчання

вчитель має можливість використовувати автентичні відеоматеріали. Як і на практичних заняттях при роботі з відео, в дистанційному навчанні треба створити вправи, щоб зацікавити учнів у перегляді сюжету, для ознайомлення з основними лексичними одиницями та їх значеннями, вправи спрямовані на розуміння змісту.

Перевагою такої роботи з відеоматеріалами є те, що учень може переглядати сюжет та його окремі частини скільки завгодно разів, виконувати вправи та негайно отримувати результати своєї діяльності та виправляти свої помилки. Таке використання відео пропонує індивідуальний темп роботи залежно від особистих здібностей та рівня підготовки. Вчитель в свою чергу має можливість перероблювати, оновлювати або доповнювати матеріали, тим самим стимулюючи пізнавальну діяльність учнів.

Недоліки використання відеоматеріалів. Використання автентичних відео може мати недоліки. По-перше, вчитель має витратити немало часу для того, щоб дібрати автентичні відеоматеріали, які задовольняють вимогам учнів та вчителів. По-друге, вчитель має розробити комплекс вправ, який допоміг би учням успішно засвоїти матеріал. Використання автентичних відео потребує достатнього рівня володіння іноземною мовою, тому може використовуватися не у всіх групах. Іноді такі фактори, як погана якість зображення, шумові ефекти, незрозуміла дикція та вимова можуть викликати труднощі у розумінні запропонованого матеріалу.

Аудіовізуальні засоби навчання – особлива група технічних засобів навчання, які отримали найбільш широке поширення в навчальному процесі, що включає екранні і звукові посібники, призначені для пред'явлення зорової та слухової інформації .

Так, розглянемо різні підходи до класифікації аудіовізуальних засобів.

Ляховицький поділяє аудіовізуальні засоби на:

- візуальні засоби - малюнки, таблиці, схеми, репродукції з творів живопису, транспаранти, діафільми, діапозитиви;
- аудитивні засоби - грамзапис, магнітозапис, радіопередачі;

– власне аудіовізуальні засоби - кіно-, теле- і діафільми зі звуковим супроводом.

Зельманов вважає, що аудіовізуальні засоби включають в себе екранні, звукові та екранно-звукові засоби.

Аналіз науково-педагогічної літератури [9; 11; 13; 25; 41] дозволив визначити призначення аудіовізуальних засобів навчання. Вони можуть бути:

- 1) навчальними, спеціально призначеними для занять мовою і містять методично оброблений навчальний матеріал (наочні посібники);
- 2) навчальними, створеними для занять з інших дисциплін, але залучаються в якості навчальних матеріалів з мови (засоби наочності);
- 3) природними засобами масової комунікації, що включаються в навчальний процес.

Аудіовізуальні засоби навчання займають особливе місце серед інших засобів навчання і мають найбільш сильний вплив навчальне, оскільки забезпечують образне сприйняття досліджуваного матеріалу і його наочну конкретизацію у формі найбільш доступною для сприйняття і запам'ятовування; є синтезом достовірного наукового викладу фактів, подій, явищ з елементами мистецтва, оскільки відображення життєвих явищ відбувається художніми засобами (кіно - і фотозйомка, художнє читання, живопис, музика та ін).

Дидактичні особливості аудіовізуальних засобів навчання:

- висока інформаційна насиченість;
- раціоналізація підношення навчальної інформації;
- показ досліджуваних явищ у розвитку, динаміці;
- реальність відображення дійсності.

Використання аудіовізуальних засобів навчання сприяє реалізації наступних дидактичних принципів: принцип цілеспрямованості; принцип зв'язку з життям; принцип наочності; позитивний емоційний фон педагогічного процесу [9].

Аудіовізуальні засоби навчання є ефективним джерелом підвищення якості навчання завдяки яскравості, виразності та інформативної цінності зорово-слухових образів, що відтворюють ситуації спілкування і навколишню дійсність.

Наприклад, при застосуванні звукових кінофільмів, телепередач, відеозаписів – у створенні звукоглядацького образу беруть зображення, яке звучить і написане слово, музика, шуми, а часто і колір. Синтез цих виразних можливостей робить їх особливо сильним засобом навчання і виховання. При цьому на заняттях успішно реалізуються дидактичний принцип наочності, можливість індивідуалізації навчання і одночасно масового охоплення учнів, посилюється мотиваційна сторона занять [40].

У сучасній методиці прийнято розмежовувати аудіовізуальні засоби навчання (посібники для занять) і технічні засоби навчання (технічні пристосування для демонстрації посібників).

Аудіовізуальні засоби освіти на сучасному етапі включають в себе:

1. фонограми: всі види фонограм, фонотестів, фонозапису текстів, оповідань, аудіоуроків і аудіолекцій.

2. відеопродукція: відеофрагменти, відеоуроки, відеофільми, відеолекції, тематичні слайди і транспаранти.

3. комп'ютерні навчальні посібники: електронні підручники, самовчителі, посібники, довідники, словники, прикладні навчальні, контролюючі програми, тести та навчальні ігри.

4. інтернет: мережеві бази даних, відеоконференції, відеотрансляції, віртуальні семінари, телеконференції на спеціальних тематичних форумах, телекомунікаційні проекти.

Технічні засоби навчання розрізняють: за особливостями використовуваного матеріалу (словесний, образотворчий, конкретні мовні одиниці та схематичний показ); за видом сприйняття (зорові, слухові, наочно-слухові, аудіо, візуальні та аудіовізуальні); за способом передачі матеріалу (за допомогою технічної апаратури чи без неї — традиційним

способом; в статиці чи динаміці; готові таблиці та матеріали для їх складання; картини, моделі, кінокадри, плівки); за організаційними формами роботи з ними (фронтальна – на основі демонстраційних засобів та індивідуальна – на основі розданого учням образотворчого матеріалу).

Останнім часом перевагу надають динамічним засобам унаочнення, які, порівняно із статичними, стимулюють творче мислення учнів. Чуттєві образи, що послідовно змінюються і наочно відображають логіку розумових дій, полегшують першу фазу засвоєння навчального матеріалу. Головна перевага динамічних засобів унаочнення полягає в тому, що вони викликають мимовільну увагу учнів до образів, які послідовно змінюються і сприяють перетворенню її в стійку, свідомо контрольовану увагу [42].

Особливо цінними з погляду дидактики є динамічні транспаранти з переставними деталями, завдяки яким учні сприймають не готовий матеріал, а активізують свою пізнавальну діяльність. Зміст і логічна побудова схематичного динамічного зображення полегшують перехід від чуттєвого сприйняття до абстрактного мислення.

Демонстраційні картки подають матеріал частинами, відображають одне й те саме явище багаторазово, полегшуючи запам'ятовування конкретного матеріалу.

Картини використовують як засіб розвитку мовлення учнів. Вони стимулюють їх уяву, використовуються для подальшого розвитку сюжету чи відновлення того, що відбувалось раніше.

Засоби слухової наочності. Компакт-диски і аудіокасети є головними засобами слухової наочності. Сприяють виробленню літературної вимови, наголосу, інтонації тощо. Покликані полегшувати засвоєння складних щодо орфографії слів, виділених у підручнику для запам'ятовування. При їх компонуванні максимально використовують дидактичний матеріал підручника, озвучуючи тексти, вправи, пов'язані з формуванням навичок правильної вимови. У звукових посібниках доцільно використовувати додатковий матеріал – вправи з наголошування і вимови, віршові тексти [33].

Складний мовний матеріал групують за спільними і відмінними ознаками. Аудіозаписи найчастіше використовують при засвоєнні важких слів. При їх використанні важливо подбати про психологічний настрій зацікавленості. На уроках розвитку зв'язного мовлення озвучують окремі фрагменти літературних творів, розширюючи уявлення учня про емоційне забарвлення тону, можливості інтонації.

Інколи для пояснення, закріплення матеріалу використовують навчальні радіопередачі.

Наочно-слухові (аудіовізуальні) засоби навчання. До них належать кінофільми та кінофрагменти.

Кінофільми і кінофрагменти забезпечують динаміку зображення, синхронну подачу зображення і звуку, доповнюють мовленнєвий ряд музичним супроводом. Розрізняють декілька типів навчальних кіноплівок: цілісні фільми, які складаються із декількох частин, і кінофрагменти (3 - 5 хвилин).

Кінофільми забезпечують звуковий коментар, поєднують зорове сприйняття-із слуховим. Методика роботи з ними передбачає уважне ставлення до дикторського тексту, що стимулює учнів до пошуку нових мовних засобів, які доповнюють мовний ряд кінофільму [1].

Навчальне кіно значно розширює можливості навчального процесу. За допомогою навчальних кінофільмів учні мають можливість спостерігати внутрішні процеси і явища, які без кінофільму побачити неможливо. Наприклад, здійснити мандрівку по земній кулі, подорож у космос, побачити ріст рослини, розкриття квітки, більш глибоко усвідомити історичні події минулих років і под.

Телебачення як засіб навчання, виховання і розвитку учнів увійшло до загальноосвітньої школи порівняно недавно. Незважаючи на це, воно широко використовується у сучасній школі завдяки специфічним можливостям: показувати події у момент їх здійснення і на будь-якій відстані від учнів; використовувати великий план, що наближає учнів до дії, предмета

вивчення; робити глядачів – учнів співучасниками подій, які показуються на екрані (ефект присутності); працювати на велику аудиторію (клас, група класів, усі учні школи); створювати найкращі умови для спостереження (бачити лише те, що потрібно для навчання, виховання, розвитку).

При використанні аудіовізуальних засобів навчання на уроках слід враховувати пізнавальні закономірності навчальної діяльності учнів, їх підготовленість до сприймання і засвоєння навчального змісту аудіовізуальними засобами. Важливо забезпечити органічне поєднання їх зі словами вчителя, іншими засобами навчання, відповідність між змістом і навчально-виховним завданням уроку, застосування різних методичних прийомів, спрямованих на розвиток пізнавальних можливостей учнів [35].

При підготовці і проведенні уроку з використанням технічних засобів навчання необхідно: детально проаналізувати зміст і мету уроку, зміст і логіку навчального матеріалу; визначити обсяг та особливості знань, які повинні засвоїти учні, відібрати і проаналізувати аудіовізуальні та інші дидактичні засоби, визначити їх відповідність змісту і меті уроку, можливе дидактичне призначення; визначити методи і прийоми для активної пізнавальної діяльності учнів, засвоєння знань, умінь і навичок.

Відеоматеріали будуть неефективними, якщо вони далекі від реальності та містять великий об'єм інформації.

Головна мета навчального процесу полягає в тому, щоб навчити старшокласників розмовляти іноземною мовою та користуватися нею в реальних ситуаціях настільки добре, наскільки це можливо. При ретельному виборі та правильному використанні відеоматеріали можуть бути вкрай корисними як для вчителів так і для учнів.

Вони можуть успішно використовуватися для практикування навичок говоріння та перетворити навчання з повсякденного нудного обов'язку в веселу та корисну розвагу, яка здатна цілком залучити учнів до навчального процесу. Але їх ефективність залежить від організації навчального процесу та поєднанням з традиційними формами навчання.

1.3. Особливості формування монологічного мовлення на основі використання автентичних аудіо- та відеоматеріалів

Англійська мова, як глобальний засіб комунікації, займає особливе місце у сучасному світі. Формування навичок монологічного мовлення є важливою частиною вивчення англійської та визначає рівень володіння мовою. Процес розвитку англійського монологічного мовлення включає кілька етапів, кожен із яких відіграє свою важливу роль у формуванні повноцінного мовлення.

1. Етап вивчення основ

На початковому етапі формування монологічного мовлення, дослідження видатних лінгвістів, таких як Ноам Чомський, приводить до розуміння глибини граматичних структур та їх впливу на мовлення. Чомський в своїх дослідженнях підкреслює важливість внутрішніх мовних правил, що лежать в основі висловлювань.

2. Етап практичних вправ

Дослідження Лайзи Еліс та її методики "Speakout" показують, як систематичні практичні вправи сприяють формуванню плавного та зв'язного мовлення. Її підхід базується на активному використанні мови в різних контекстах, що сприяє ефективному навчанню.

3. Етап активного спілкування

Дослідження Дебори Тан та її концепції "Мовленнєва гімнастика" підкреслює важливість активного спілкування для розвитку мовних навичок. Її методи дозволяють створювати сприятливі умови для практики мовлення в реальних ситуаціях, сприяючи впевненості та адаптації до різних мовних ситуацій.

4. Етап корекції та вдосконалення

Дослідження Джона Тріша та його роботи щодо корекції мовних помилок вказує на важливість систематичного аналізу власного мовлення.

Його підхід сприяє усуненню неточностей та виправленню помилок, що сприяє вдосконаленню мовлення на завершальному етапі вивчення.

У результаті вивчення англійської мови та впровадження методів провідних дослідників, таких як Чомський, Еліс, Тан і Тріш, студент отримує повноцінні навички виразного та впевненого висловлювання своїх думок.

Класифікація завдань для розвитку англомовного монологічного мовлення є актуальним аспектом у навчанні та вдосконаленні навичок вивчення іноземної мови. Основним призначенням даного дослідження є систематизація та аналіз різноманітних завдань, спрямованих на формування та покращення навичок монологічного висловлювання в англійській мові.

Перша група завдань включає в себе тематичні монологи, які спрямовані на висловлення думок та вражень з певної сфери життя. Ці завдання стимулюють розвиток лексичного запасу та вміння виражати свою думку чітко та логічно.

Друга категорія вправ орієнтована на розгорнуті розповіді про особистий досвід чи враження від подій та ситуацій. Це дозволяє учням розвивати навички вибору відповідного мовного реєстру та використання різноманітних граматичних конструкцій.

Третя група завдань передбачає висловлення власних поглядів на актуальні соціокультурні питання. Ці завдання сприяють формуванню критичного мислення, а також розширенню обсягу словникового запасу учня.

Усі ці класифіковані завдання спрямовані на комплексний розвиток англомовних монологічних навичок, забезпечуючи учням наявність інструментів для ефективної самостійної комунікації англійською мовою.

Цю класифікацію завдань для розвитку англомовного монологічного мовлення вивчали та класифікували експерти в галузі викладання англійської мови та лінгвістики. Дослідження було проведено на базах навчальних інститутів, лінгвістичних центрів і методичних об'єднань, де викладачі та вивчений аналіз та розробку ефективних методів викладання мови.

Експерти враховували педагогічний досвід, результати психолінгвістичних досліджень та сучасні підходи до навчання іноземних мов. Їхні зусилля спрямовані на створення систематизованого підходу до розвитку мовленнєвих навичок учнів, зокрема аспектів монологічного висловлювання в англійській мові.

Сергій Федорович Шатілов, український лінгвіст і методист, вказує на кілька критеріїв для оцінки монологічних вправ, що сприяють покращенню загального рівня комунікативної компетентності [37]:

7. Логічність та послідовність (оцінюється чіткість та логічність викладу ідей учня);
8. Багатство лексики (оцінюється різноманітність та вдале використання лексичних одиниць у мовленні);
9. Граматична правильність (оцінюється коректність використання граматичних структур та правильність вживання часів);
10. Артикуляція та вимова (оцінюється ясність та чіткість вимови слів і звуків);
11. Емоційна насиченість (оцінюється здатність висловлювати емоції та використання інтонацій для передачі настрою);
12. Використання додаткових засобів висловлювання (оцінюється вміння використовувати жести, міміку, а також інші засоби комунікації для покращення ефективності монологу).

А ось інший український лінгвіст та методист Олександр Борисович Тарнопольський [39] розглядає підсистеми монологічних вправ як способи розвитку мовленнєвої компетенції. Основні підсистеми включають:

- 1) розповідь (учень переглядає відеоролик з цікавою подією та розповідає про неї, намагаючись передати емоції та деталі);
- 2) Опис (після перегляду світлин або короткого відеоролику учні описують об'єкт чи сцену, використовуючи різноманітну лексику їхнього рівня вивчення іноземної);

3) Роздум (висловлення своїх вражень та роздумів на цікаву тему з відеофрагменту);

4) Пояснення (пояснення принципу роботи процесу або явища, які продемонстровані в короткому відео);

5) Рецензія (учень дивиться відеоогляд чи трейлер фільму та дає свою оцінку, обґрунтовуючи її за допомогою аудіовізуальних елементів).

Подані вище вправи допомагають створити зв'язок між аудіовізуальними засобами та мовленнєвими навичками, що сприяє більш ефективному вивченню мови.

Хотілось би розглянути етапи роботи з використанням відеоматеріалів, що сприяють ефективному розумінню та вивченню матеріалу:

- Введення (пояснення теми та мети відеоуроку);
- Демонстрація (показ конкретних прикладів або сценаріїв пов'язаних із навчальною темою);
- Аналіз (розбір ключових аспектів, уточнення та пояснення важливих понять);
- Закріплення (здійснення практичних вправ або завдань для закріплення знань).

Також ми б хотіли виділити декілька категорій вправ для вивчення монологічного мовлення:

- Тематичні монологи (наприклад за створеною групою тем, що ми визначили вище, учні розповідають про свої думки та досвід з кожної теми);
- Рольові ігри (кожен учасник, отримавши свою роль, вигадує та представляє монолог на тему своєї ролі);
- Історії з картинками (за серією зображень або фотографій учні створюють монолог, описуючи події чи ідеї, які вони бачать на картинках).

Ми б хотіли представити приклад такої вправи, для якої я самостійно виготовила матеріали на такому навчальному предметі як Технології розробки навчального контенту:

Form: 11

Topic: My routine

Purpose: -to encourage students to analyze narratives, identify themes, and think critically about characters' motivations and plot developments;
-to foster creativity by challenging students to develop imaginative plots, characters, and settings;
-to contribute to language development, enriching vocabulary and language usage.

Interaction pattern: st-st

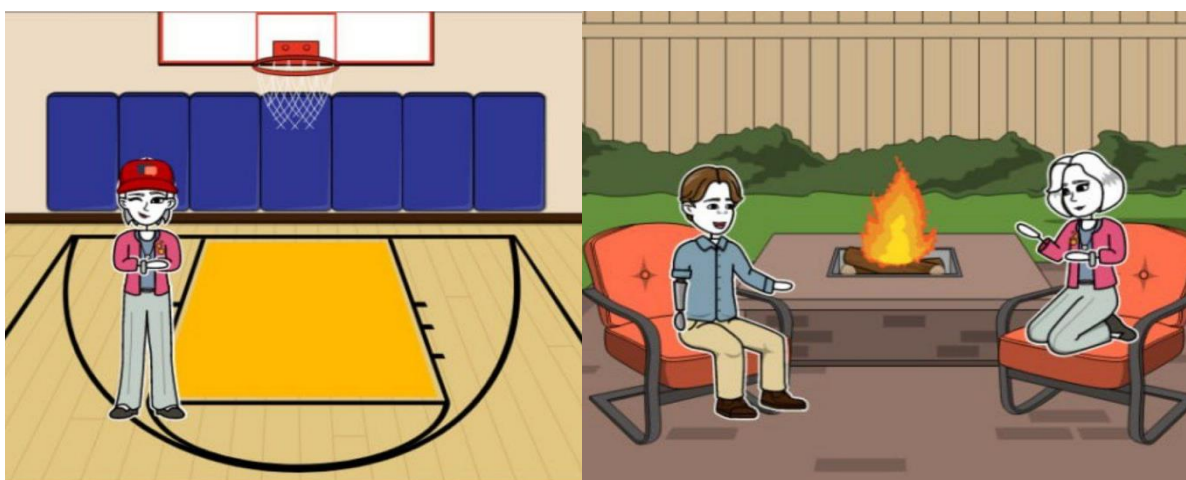
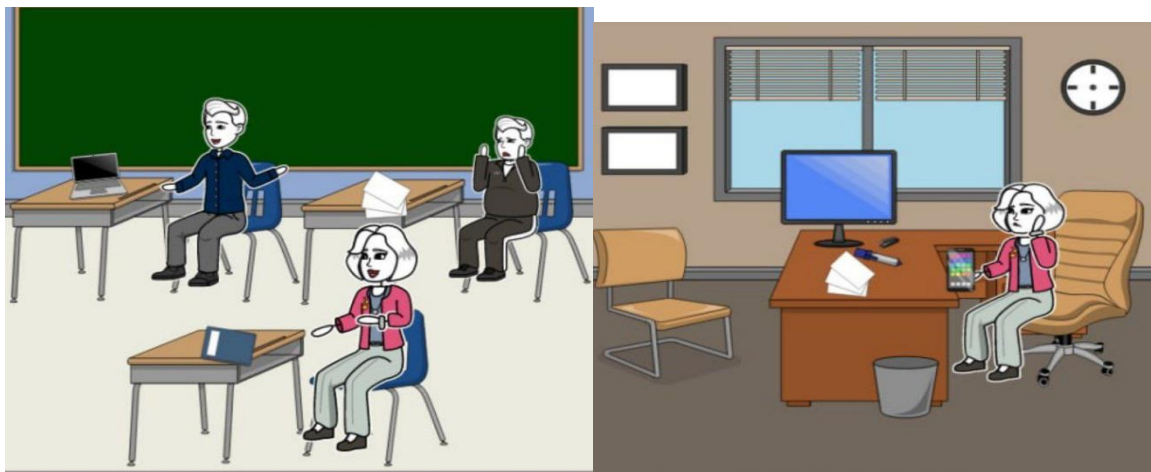
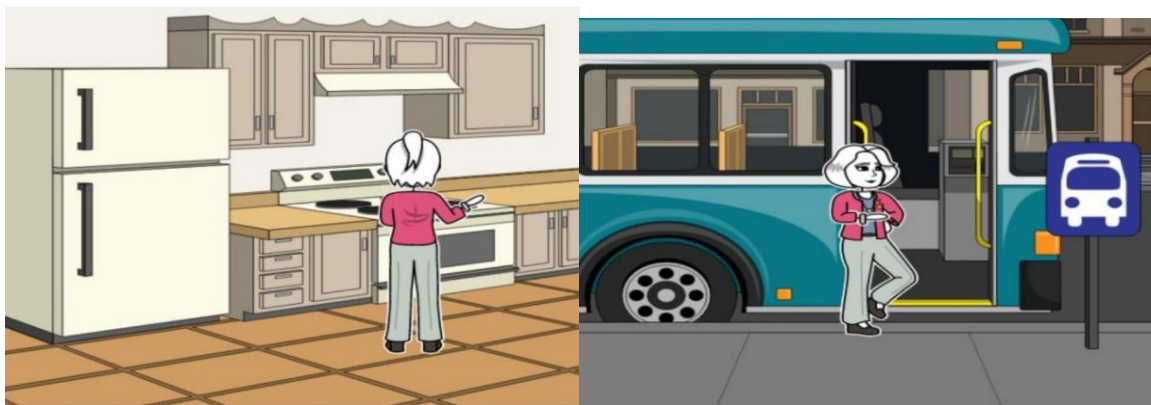
Procedure:

“Story telling”

Students look at the pictures and describe them in the form of a story. Sentences should be spread and connected.

For example: This is Emmy, she looks 16 years old. It was a clear autumn morning. Emmy was still asleep. Until she was woken up by the sound of the alarm clock – it was time to go to school....

Висновки до 1 розділу

В першому розділі було розглянуто монологічне мовлення як складних іншомовної мовленнєвої компетентності, з'ясовано потенціал автентичних аудіо- та відеоматеріалів як засобу вивчення іноземної мови, а також схарактеризовано особливості формування монологічного мовлення на основі використання автентичних аудіо- та відеоматеріалів.

Монологічне мовлення розглядається як важливий елемент когнітивної та мовленнєвої діяльності людини, воно реалізується в соціокультурному контексті та в процесі внутрішньої діяльності.

Монологічне мовлення виконує такі комунікативні функції: інформативну, впливову, емоційно-оцінну. Основними видами монологічного мовлення вважають: монолог-повідомлення, монолог-опис, монолог-міркування, монолог-розповідь, монолог-переконання. До монологічного мовлення висувають наступні вимоги: воно вмотивоване; воно завжди адресоване співрозмовнику або аудиторії; воно завжди емоційно забарвлене; воно завжди ситуативне.

Особлива увага була приділена використанню автентичних аудіо та відео матеріалів у навчанні іноземній мові. Аналіз показав, що використання таких ресурсів може стати потужним стимулом при вивченні іноземної мови. Відео є цінним навчальним ресурсом, завдяки якому можна створити реальне іншомовне середовище, що сприятиме кращому розумінню, відображатиме поведінку співрозмовників, додасть учням досвіду у спілкуванні, створить реалістичні моделі для ситуативних вправ та рольових ігор, поглибить знання учнів з теми. При вивченні іноземної мови відео стає важливим елементом навчального середовища. Використання відеороликів, які стосуються деяких тем, сприяє створенню учнівської мотивації, покращує розуміння теми або змісту, та покращує процес запам'ятовування. Використання аудіовізуальних ресурсів виявляється високоефективним засобом навчання з огляду на їх зорову та слухову спроможність.

Окрім того, досліджено особливості формування монологічного мовлення, акцентуючи увагу на етапах формування цього мовлення, а саме: вивчення основ, етап практичних вправ, активного спілкування, етап корекції та спілкування. Також ми здійснили класифікацію завдань для розвитку англomовного монологічного мовлення та виокремили тематичні монологи, вправи, орієнтовані на розгорнуті розповіді про особистий досвід чи

враження, висловлення власних поглядів на актуальні соціокультурні питання. Таким чином встановлено, що реальні мовні ситуації створюють більш живі та наближені до реального спілкування умови, що сприяє ефективному вивченню та вдосконаленню монологічного мовлення учнів.

РОЗДІЛ 2

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ АВТЕНТИЧНИХ АУДІО- ТА ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

2.1. Система вправ для активізації монологічного мовлення на основі автентичних аудіо- та відеоматеріалів на уроках англійської мови в старших класах

Метою навчання монологічного мовлення є формування умінь комунікативно-вмотивовано, логічно послідовно й зв'язно, правильно у мовному відношенні виражати свої думки в усній формі. Це досягається за рахунок виконання різного роду вправ та завдань.

Виділяють три групи вправ для навчання монологічного мовлення [3; 24; 45]:

1. вправи на об'єднання зразка мовлення у надфразову єдність;
2. вправи на створення власного монологічного висловлювання надфразового рівня;
3. вправи на створення власного монологічного висловлювання (згідно із вимогами навчальної програми для цього конкретного класу).

Зважаючи на те, що старшокласники за попередні роки вже мають сформовані базові вміння, виконання вправ першої та другої груп не є обов'язковими. Погоджуючись з думкою І.М. Андреасян, породження монологічного висловлювання текстового рівня має здійснюватися на основі тексту-зразка [2, с. 15 - 16].

Спираючись на працю С.Ф. Шатілова [39, с. 81], при аналізі видів монологічних вправ важливо брати до уваги наступні критерії:

1. тип монологу (повідомлення, розповідь, опис, роздум);

2. логічність викладу думок і структурно-композиційна завершеність висловлювання;
3. об'єм (повнота) висловлювання – ступінь розкриття теми і кількість речень;
4. ступінь скомбінованості мовних (лексичних і граматичних) засобів;
5. лексико-граматична (у тому числі і синтаксична) правильність.

Методично важливими є характер опор, за допомогою яких виконуються вправи, та ціль висловлювання. На старшому етапі цими опорами є текст, мовленнєві ситуації, наочність (серія картин, кінофільм), тема чи проблема.

Слідом за О.Б. Тарнопольським [38, с. 47-59] система вправ для навчання монологічного мовлення поділяється на підсистему вправ для опрацювання мікромонологів (оволодіння монологічними єдностями), тобто функціональними одиницями монологічного мовлення, та підсистему вправ для навчання цілісних монологів, що складаються з різнотипних монологічних єдностей.

Наведемо приклад вправи, яка спрямована на навчання цілісних монологів:

Вправа: “Моє враження від подорожі”

Підготовка: Учні обирають свою улюблену подорож чи місце, яке вони відвідали. Кожен учень вибирає різні аспекти своєї подорожі, такі як місце відпочинку, культурні заходи, гастрономічні враження тощо.

Складання монологу: Учні пишуть короткі монологічні єдності (від 1 до 2 хвилин) про кожен аспект своєї подорожі. Наприклад, одна єдність може бути присвячена опису пам'ятників, інша - смачним стравам, третя - враженням від спілкування з місцевими жителями.

З'єднання монологічних єдностей: Учні об'єднують свої монологічні єдності в один цілісний монолог, де кожна частина послідовно переходить в іншу, створюючи логічну історію про свою подорож.

Виступ та обговорення: Кожен учень представляє свій цілісний монолог перед класом.

Після виступу проводиться обговорення, де учні можуть висловлювати питання, робити зауваження і поділитися враженнями.

Ця вправа допомагає формувати у учнів навички структурування монологів, вміння комбінувати різні тематичні частини та розповідати цікаві та змістовні історії.

Головна ідея полягає в тому, що це переважно є комунікативні завдання, які мотивують учнів до продуктивної діяльності, і при цьому мають мінімальне керівництво, використовуючи природні підказки або навіть без них. У цьому контексті опори виступають як допоміжні елементи, такі як:

- 1) схеми для структурування висловлювань;
- 2) основний зміст того, що слід висловити;
- 3) структурні "каркаси" висловлювань;
- 4) переліки ключових слів, які може використовувати учень і так далі.

Наведений вище приклад із системи вправ дає можливість використання різноманітних автентичних ресурсів. Джерелами інформації та стимулів для підготовки доповідей чи інших форм мовленнєвої діяльності можуть бути аудіо- та відеоматеріали, зокрема, фрагменти теленовін, фото-слайди (із зображенням, до прикладу, англійського міста), відеоролики, відеофільми або їх фрагменти, аудіозаписи тощо.

Розглянемо набір завдань, спрямованих на розвиток іншомовних умінь та навичок монологічного мовлення, використовуючи аудіо- та відеоматеріали як опору для структурованого та значущого висловлення.

Загалом використовують короткі за тривалістю відеоматеріали – до 10 хвилин, при цьому вважається, що 4-5 хвилин, демонстрації відео можуть забезпечити напружену роботу групи протягом цілої години. Це зумовлено такою специфічною особливістю відеоматеріалів, як щільність і насиченість інформації.

Навчання, що ґрунтується на використанні відеоматеріалів, включає п'ять етапів роботи:

- Підготовчий
- Рецептивний
- Аналітичний
- Репродуктивний
- Продуктивний

Для досягнення основної мети підготовчого етапу, а саме подолання труднощів при сприйнятті відеоматеріалів, корисно виконувати вправи типу "візуалізації" та "активного слухання". Додатково до вправ типу "візуалізації" та "активного слухання" на підготовчому етапі можна виконувати вправи типу "перегляду та обговорення". Ці вправи передбачають перегляд відеоматеріалів, після чого учасники обговорюють зміст, висловлюють свої враження та думки. Такі вправи сприяють формуванню загального розуміння матеріалу та активізації усного висловлювання.

Ось декілька конкретних типів вправ для підготовчого етапу з використанням відеоматеріалів:

- Вправи на визначення теми: Учні переглядають короткі відеоролики та визначають основну тему чи ідею, яка передається в матеріалі.
- Вправи на визначення основних подій: Учні визначають основні події, що відбуваються у відео, та структурують їх у послідовність.
- Вправи на виокремлення основної інформації: Учні виокремлюють основну інформацію з відеоматеріалу, виділяючи головні ідеї та факти.
- Вправи на узагальнення: Учні формулюють узагальнення або висновки, базуючись на інформації, яку вони отримали з відео.

Ці вправи спрямовані на поліпшення розуміння та аналізу змісту відеоматеріалів, що допомагає у подальшому формуванні мовленнєвих навичок.

Рецептивний етап роботи містить вправи на сприйняття, розуміння та запам'ятовування інформації. Наприклад:

Вправа: "Активне слухання та розуміння"

Слухання аудіоматеріалу: Учні слухають аудіозапис тематичного вмісту, такого як інтерв'ю чи розмова.

Запис вражень та ключових ідей: Під час прослуховування, учні роблять запис вражень та визначають ключові ідеї, які вони відзначають як важливі.

Порівняння у руслі теми: Учні обмінюються своїми спостереженнями та враженнями, порівнюючи, наскільки їхні записи співпадають чи відрізняються.

Структурування отриманої інформації: Учні структурують отриману інформацію, складаючи короткий план чи схему основних моментів обговорення.

Ця вправа сприяє розвитку навичок активного слухання, уміння розуміти ключові ідеї та запам'ятовувати інформацію, що важливо для подальших етапів вивчення мови.

Комплекс аналітичних вправ наступного етапу передбачає проведення аналізу на двох рівнях:

- Розгляд структури монологічного висловлювання;
- Аналіз структурно-семантичних компонентів, що є характерними для конкретного типу монологу (наприклад, опису, розповіді, роздуму).

Після цього навчальний процес організовується на репродуктивному етапі, який спрямований на тренування учнів у виконанні умовно-мовленнєвих вправ. Серед таких завдань можна виділити переказ тексту, його розширення та часткову заміну монологів зі збереженням структури та основних характеристик. Наприклад, учні можуть бути викликані до виконання завдання: дайте озвучення відеофрагменту.

Також ефективними є завдання, що використовують лише відео- або аудіоматеріали. Наприклад, ви можете:

- прослухати опис історичного міста, такого як один із площ Лондона, намалювати його план та порівняти з відеофрагментом.

Завершальним етапом у формуванні іншомовних навичок та вмінь є продуктивний етап. На цьому етапі використовуються завдання, які передбачають непередбачене висловлювання. Наприклад,

- перегляньте фрагмент художнього фільму та розгляньте, чи ви вважаєте головну героїню вірною у даній ситуації, і поясніть свою думку. Якби ви були на місці головної героїні, як би ви діяли?

Цікавими, на нашу думку, є завдання такого типу:

- прослухайте фрагмент "ток-шоу", розгляньте, яка проблема обговорюється його учасниками та якій віковій категорії адресована ця телепрограма.

Або:

- перегляньте (без звуку) відеоряд новин, визначте, про які країни йдеться та які події висвітлюються.

Щодо розвитку монологічного мовлення, існують два можливих варіанти використання фільмів на уроках англійської мови. Простіший варіант включає в себе перегляд епізоду один раз з коментарями вчителя та послідовні мовленнєві вправи, такі як питання-відповіді та переказ змісту. Складніший варіант передбачає перегляд фільму двічі, звуковий супровід виконується самими учнями.

У методиці навчання іноземним мовам виділяють два способи навчання монологічному висловлюванню: дедуктивний - шлях "зверху", та індуктивний - шлях "знизу".

Дедуктивний підхід передбачає роботу з текстом-зразком на трьох етапах. Під час першого етапу завданням є максимальне усвідомлення змістовного плану тексту, його мовного матеріалу та структури. Для досягнення цієї мети використовують завдання, такі як відповіді на питання, складання плану, визначення ключових слів для кожного пункту плану, виділення головних речень в кожному абзаці, пошук словесних зв'язків і так

далі. Другий етап спрямований на переказ початкового тексту, спочатку близько до його змісту, а потім від імені різних персонажів. Мовлення на цьому етапі має репродуктивний та репродуктивно-продуктивний характер, що дозволяє часткову трансформацію тексту, додавання елементів та оцінки. Третій етап спрямований на комунікативно-мовну відповідь учня на зміну ситуативних умов вихідного матеріалу.

Індуктивний метод передбачає розгортання висловлювання від речення до створення повноцінного монологу.

Давайте розглянемо застосування дедуктивного методу, або шляху "зверху", на прикладі навчання старшокласників усного підготовленого мовлення. В якості основи візьмемо статтю Т.О. Петрової [29, с. 14-20], яка присвячена навчанню учнів старшого віку монологу-переконання з використанням Інтернет ресурсів. Для ілюстрації надається аудіозапис, але його аналіз проводиться у письмовій формі.

На початковому етапі, учні вислуховують монолог-переконання та проводять аналіз його письмового варіанту.

Другий етап включає отримання учнями комунікативного завдання та опрацювання наданого вчителем матеріалу з Інтернету. Для старшокласників важливо користуватися аутентичними матеріалами на іноземній мові з Інтернету, оскільки вони є доступними й актуальними, сприяють вираженню думок, стимулюють роздуми, розвивають самостійне мислення та допомагають у формуванні висновків, доказів та переконань.

На третьому етапі, учні, виконуючи комунікативне завдання в Інтернеті, використовують вибіркоче або переглядове читання для швидкого огляду матеріалів та знаходження потрібної інформації.

На четвертому етапі, під час презентації власного усного монологу-переконання, старшокласники повністю використовують отриманий та актуалізований на попередніх етапах матеріал, базуючись на створеній вчителем комунікативній ситуації.

Отже, процес навчання усного підготовленого монологу-переконання у старшій школі розділяється на чотири етапи, мета та зміст яких можна знайти у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Етапи навчання усного підготовленого монологу-переконання з використанням Інтернет-ресурсів

Етапи навчання	Мета	Зміст роботи
Ознайомлення з монологом-переконанням зразком та його аналіз	Ознайомити учнів з характерними рисами монологу-переконання	Прослуховування зразка монологу-переконання; аналіз друкованого варіанта монологу-переконання зразка; усвідомлення
Одержання комунікативного завдання та опрацювання поданих учителем матеріалів з Інтернету	Навчити учнів працювати з Інтернет-ресурсами	Читання матеріалів з Інтернету, поданих учителем; відбір з них основної інформації за одержаним комунікативним завданням
Пошук учнями додаткових матеріалів в Інтернеті за комунікативним завданням та їх опрацювання	Знайти в Інтернеті необхідні матеріали та опрацювати їх згідно з комунікативним завданням	Пошук, відбір та опрацювання необхідних матеріалів з Інтернету для створення усного монологу-переконання за комунікативним завданням; підготовка до пред'явлення його у класі
Побудова учнями власного монологу-переконання	Організувати пред'явлення усних підготовлених монологів-переконань	Пред'явлення учнями підготовленого монологу-переконання на основі створеної вчителем комунікативної ситуації.

Розглянемо вправи на навчання підготовленого та непідготовленого монологічного мовлення, основою яких повинні слугувати англійськомовні аудіо-книжки, фільми, подкасти, інтерв'ю, аудіо лекції тощо.

Вправи на навчання підготовленого мовлення:

- Аудіо-книжковий огляд: Оберіть короткий витяг з аудіо-книги. Підготуйте підготовлений монолог, в якому розповідаєте про основний зміст та свої враження від цього витягу.

- Кіноаналіз: Перегляньте короткий фрагмент фільму. Розгорніть підготовлений монолог, в якому висловлюєте свої враження, аналізуєте стиль режисури, розкриваєте характеристики героїв тощо.

- Подкаст-рецензія: Послухайте відомий подкаст. Створіть монолог, у якому розповідаєте про ключові моменти подкасту та свої враження.

Вправи на навчання непідготовленого мовлення:

- Аудіо-лекційне враження: Прослухайте коротку аудіо-лекцію. Дайте непідготовлену реакцію, висловлюючи свої враження, рефлексії та можливі запитання.

- Фільмовий асоціативний монолог: Перегляньте короткий фрагмент фільму. Запустіть непідготовлену монологічну відповідь, асоціюючи враження та думки під час перегляду.

- Інтерв'ю: Прослухайте аудіо-інтерв'ю. Відповідайте на непідготовлені питання, коментуючи відповіді та висловлюючи свої думки.

Вправи на формування непідготовленого мовлення вирізняються з таких аспектів: а) вони містять нову інформацію, необхідну для створення ситуації мовленнєвої діяльності; б) вони використовують більш різноманітні форми вираження (передача та запит інформації, висловлення власних думок, оцінка, коментування і т. д.).

Всі наведені вище вправи для навчання мовленнєвого монологу, як підготовленого, так і непідготовленого, повинні відповідати кільком основним вимогам:

- Адаптованість до рівня володіння мовою: Вправи повинні враховувати рівень знань та навичок учнів, забезпечуючи їхнє поступове зростання.

- Відповідність цілям навчання: Вправи повинні безпосередньо сприяти досягненню поставлених мовленнєвих цілей та завдань.

- Різноманітність форм та жанрів: Розглядаючи різні форми, такі як аудіо-книги, фільми, подкасти, інтерв'ю, вправи повинні сприяти розвитку різноманітних навичок мовлення.

- Забезпечення стимулюючого контексту: Вправи мають створювати стимулюючий мовленнєвий контекст, що підтримує зацікавленість та мотивацію учнів.

- Урахування автентичності та актуальності: Використання автентичних матеріалів (аудіо-книги, фільми, інтерв'ю) сприяє збільшенню автентичності та актуальності вправ.

- Сприяння розвитку критичного мислення: Вправи повинні сприяти розвитку учнівського критичного мислення, стимулюючи аналіз, оцінку та формулювання власних думок.

- Забезпечення можливостей для вираження особистого підходу: Вправи повинні надавати учням можливість виражати свій особистий підхід та точку зору в контексті завдань.

Необхідно вказати на навчально-мовленнєві положення на завершальному етапі навчання. У старших класах розвиток умінь у монологічному майбутньому починати розумно з тим, що узагальнюють мовленнєвий досвід, учнів накопичених у 5-9 класах. У цьому контексті ефективним є використання навчально-мовленнєвих ситуацій, включаючи явні сценарії. Останні кращі результати психологічного розвитку старшокласників, а їх використання вимагає від вчителя глибокої методичної підготовки. Розглянемо особливості цієї роботи. Тому нас цікавить викладання монологічного мовлення за допомогою автентичних матеріалів, розглянемо приклад, в якому використовується зображення англійського автобуса.

У більшій мірі до уяви апелює така ситуація:

Уявіть, що ви знаходитесь в центрі Лондона, і перед вами з'являється зображення традиційного англійського автобуса. Розкажіть про цю сцену, використовуючи своє виявлення та описуючи деталі. Врахуйте також можливості питання, які можуть виникнути під час монолога: як виглядає автобус, які особливості має, які асоціації він викликав, і чому він є символом Лондона. Така саме покращення розвитку учнівського монологічного мовлення та їх здатності створювати живі образи за допомогою англійської мови.

Щоб стимулювати учнів до сповіщення та важливо враховувати зображення англійського автобуса, ви можете задати такі необхідні питання: Якого кольору цей автобус? Які форми та розміри має він? Чи є на ньому які-небудь унікальні візуальні елементи? Для чого призначений цей автобус? Як ви думаєте, скільки пасажирів він може перевезти? Де саме ви його бачите? (у центрі міста, на вулиці тощо) Чому важливо мати саме такий вид транспорту в цьому місці? Яке відчуття почуття у вас цей автобус? Як ви думаєте, чому саме англійські автобуси так часто асоціюються з Лондоном? Чи вам відомо, яку історію має цей вид транспорту в Англії? Як ви думаєте, чому саме цей автобус може служити символом Лондона?

Ці питання спрямоване на те, щоб допомогти учням детально розглянути та проаналізувати зображення, а також створити звітний монолог на основі спостережень.

Обговорення учнями цікавої для них теми під назвою «Що я про це думаю» у формі дискусії чи просто бесіди відкриває широкі можливості для спонтанного висловлювання. Постановка дискусійних питань та їх обговорення є особливо ефективною в старших класах, після чого на цьому етапі учень виражає своє критичне ставлення до себе, до відчуттів, а також проявляє проблемне сприйняття творчості мистецтва та реальності.

Наведемо приклади деяких типів вправ із створеної підсистеми з ієрархічним нарощуванням труднощів.

- **Слухання та Розповідь:**

Характеристика: Ця саме спрямована на розвиток навичок слухання та мовлення.

Мета вправи: Розвивати вміння розуміти ключові ідеї в аудіотексті та висловлювати їх у формі короткого монолога.

Завдання: Слухати короткі аудіотексти на різні теми та розповідати про їх зміст, намагаючись включити основні деталі та враження.

- **Відеоінтерв'ю:** Перегляньте відеоінтерв'ю з відомою особою та розкажіть про основні ідеї та враження. Збільште складність завдання, використовуючи відеоматеріали з різних тематичних областей.

Характеристика: Вправа спрямована на розвиток навичок аудіювання та усного висловлення думок.

Мета вправи: Навчити розуміти основні думки в інтерв'ю та висловлювати власні враження та коментарі.

Завдання: Переглядати відеоінтерв'ю та розповідати про головні ідеї, включаючи особливості враження та коментарі.

- **Дискусія за відео:** Подивіться відео на тему, що вимагає соціальних аспектів або актуальних подій, і обговоріть його, висловлюючи свої думки та доповнюючи аргументи.

Характеристика: Вправа призначена для розвитку умінь висловлювати власні думки та брати участь у дискусіях.

Мета вправи: Збагатити лексичний запас, розвивати навички висловлювання думок та аргументації.

Завдання: Обговорювати тематичне відео, виражаючи свої думки та взаємодіючи з іншими учнями.

- **Аудіорепортаж:** Прослухуйте аудіорепортаж з реальних подій та складайте короткий репортаж, намагаючись передати основні факти та враження.

Характеристика: Вправа спрямована на розвиток навичок слухання та уміння розповідати про події.

Мета вправи: Навчати виділяти основні факти в аудіорепортажі та висловлювати власну думку.

Завдання: Слухати аудіорепортажі та складати короткий репортаж, використовуючи ключові ідеї та враження.

• **Сценарій для Відео:** Напишіть сценарій для короткого відеоролика на певну тему та розкажіть про його ключові елементи та повідомлення.

Характеристика: Вправа спрямована на розвиток творчості та навичок складання тексту.

Мета вправи: Навчити писати сценарії для відеороликів та висловлювати ідеї в структурованій формі.

Завдання: Створювати сценарії для коротких відеороликів на різні теми та розповідати про їхні ключові елементи.

• **Аудіотекст з коментарем:** Прослухайте аудіотекст, а потім надайте коментарі щодо важливих моментів, виокремлюючи вашу власну думку та інтерпретацію. Ускладніть завдання, вибираючи тексти різної структури та стилю.

Характеристика: Вправа спрямована на розвиток аналітичних навичок та уміння висловлювати особистісні оцінки.

Мета вправи: Навчити розуміти аудіотексти та висловлювати власні коментарі та інтерпретації.

Завдання: Прослуховувати аудіотексти різної природи та надавати коментарі щодо ключових моментів, використовуючи власні думки та досвід.

Інші способи використання відеоматеріалів на уроках англійської мови можуть бути такі:

1. Stop it and make them guess

Зупиняємо відео та запитуємо учнів, що має відбутися далі. Чи зможуть вони здогадатися, що відбудеться далі в епізоді та які граматичні структури буде вживано?

2. Silent video

Пропонуємо учням переглянути відео без звуку, описати англійською мовою, що відбувається в епізоді та що можуть говорити герої на відео. Учні переглядають відео вдруге зі звуком. Чи збіглися ваші здогадки?

3. No picture

Пропонуємо учням послухати аудіосупровід до відео. Що роблять герої? Де вони знаходяться? Як вони виглядають? Далі учні дивляться відео та діляться своїми результатами. Чи збіглися їх очікування?

4. Show and describe

Розподіляємо учнів на дві команди. Перша команда переглядає відео і показує, що відбувається на відео. Друга команда має відтворити інформацію в письмовому вигляді. За необхідності учні другої команди можуть поставити додаткові питання.

2.2. Експериментальна перевірка ефективності запропонованих аудіо- та відеоматеріалів та розробленої до них системи завдань щодо активізації іншомовного монологічного мовлення старшокласників

Експериментальне дослідження проводилося нами під час проходження виробничої практики з 2023 навчального року на базі Комунального закладу “Браїлівський ліцей ім. В.О. Забаштанського” смт. Браїлова. У дослідженні брали участь учні 10-А та 10-Б класів по 24 кожному класі. Загальна кількість учнів, що брала участь в експерименті складає 48 чоловік. Для експерименту ми визначили для проведення нашого експериментального дослідження ми визначили 10-Б клас, як експериментальну групу, а 10-А — як контрольний.

Експеримент складався з трьох етапів: константувального, формувального та контрольного.

Мета констатувального етапу – перевірити рівень сформованості мовленнєвої компетенції учнів десятих класів.

Мета формувального етапу – упровадити в навчальний процес використання аудіовізуальних засобів навчання для розвитку мовленнєвої компетенції учнів.

Мета контрольного етапу – виявити ефективність використання аудіовізуальних засобів на рівень сформованості мовленнєвої компетенції учнів.

На констатувальному етапі учням 10-х класів було запропоновано контрольне завдання (Додаток 1), щоб виявити їх первинний рівень сформованості мовленнєвої компетенції.

Контроль говоріння був спрямований на перевірку рівня сформованості навичок та вмінь іноземного мовлення за допомогою зв'язного висловлювання, зміст і форма якого визначалася конкретною запропонованою тематикою спілкування. Основними характеристиками готовності до продукування зв'язного висловлювання були засвоєння різноманітних мовленнєвих форм, зразків нормативного мовлення, зв'язність. Для того, щоб зміст завдання усвідомлювався та адекватно сприймався учнями, кожна ситуація супроводжувалася інструкцією, яка враховувала навчальний досвід учнів.

Рівень сформованості мовленнєвих навичок і вмінь ми оцінювали за такими критеріями як: повнота розкриття теми; комунікативна спрямованість; інформаційна значимість; вимова; лексичний запас; функціональна адекватність; граматична правильність. Відповіді учнів мали бути повними, вичерпними і конкретними, лексично насиченими, правильно фонетично і граматично оформленими. Обсяг відповіді міг бути різним, але відповідь повинна була свідчити, що учень правильно розуміє запитання чи спонування з першого пред'явлення і адекватно на них реагує.

Використання мови. Мета – визначити рівень володіння лексичними, граматичними, семантичними та прагматичними знаннями, що дадуть можливість учням спілкуватися вільно. Продукування письмового повідомлення має на меті перевірити вміння учня зафіксувати і передати

письмово необхідну інформацію; правильно оформлювати і писати особистий лист, вітальну листівку, оголошення, повідомлення, нотатки тощо. Це завдання перевіряє: сформованість рівня писемної мовленнєвої компетенції учнів; їх лексико-граматичні навички; ступені засвоєння ними системних знань про мову як засіб вираження думок і почуттів людини; формування мовних та мовленнєвих умінь і навичок, де важливим є уміння користуватися іноземною мовою як в усному, так і в писемному спілкуванні в різних сферах; словниковий запас учнів з урахуванням тих груп слів, усталених висловів, що відображають реальне життя народу, мова якого вивчається.

Оцінювання результатів виконання контрольного завдання проводилося за рівнями, які вказані у таблиці 2.2. Окреслені рівні відповідають вимогам програми з іноземних для загальноосвітніх навчальних закладів [30].

Таблиця 2.2.

**Рівні оцінювання знань, навичок і умінь для учнів
загальноосвітніх шкіл**

Високий	Середній	Достатній	Низький
100 % - 12 балів	76-83 % - 9 балів	52-59 % - 6 балів	28-35 % - 3 бали
92-99 % - 11 балів	68-75 % - 8 балів	44-51 % - 5 балів	20-27 % - 2 бали
84-91 % - 10 балів	60-67 % - 7 балів	36-43 % - 4 бали	12-19 % - 1 бал

Результати проведення контрольного завдання обчислювали за формулою:

$$P = (N * 100\%) / M$$

де P – відсоток у класі з однаковим рівнем знань, умінь і навичок в галузі розвитку граматичної компетенції англійської мови,

N – кількість учнів з відповідним рівнем знань,

M – загальна кількість учнів в класі.

За результатами контрольної роботи було складено таблиці 2.3 та 2.4

Таблиця 2.3

Результати виконання контрольного завдання в 10-А класі

№	Прізвище та ім'я	Бали за відповіді			Абсолютний показник	Рівень сформованості мовленнєвої компетенції
		I	II	III		
1	Візник К.	1	3	2	6	Д
2	Вишньова А.	2	4	2	8	С
3	Гудько К.	3	4	2	9	С
4	Дегтярь А.	2	4	3	9	С
5	Дем'яненко О.	1	4	1	6	Д
6	Ковтун К.	2	3	3	8	С
7	Косов М.	1	3	1	5	Д
8	Котельников Д.	1	4	0	5	Д
9	Кучеренко К.	2	4	2	8	С
10	Левенець М.	3	4	2	9	С
11	Мамницька О.	2	4	2	8	С
12	Осинський М.	4	4	2	10	В
13	Піддубняк А.	3	4	3	10	В
14	Піддубняк Д.	4	4	3	11	В
15	Поздняков П.	1	4	0	5	Д
16	Приходченко А.	1	4	1	6	Д
17	Прокопенко Б.	3	3	2	8	С
18	Пушков Я.	2	3	1	6	Д
19	Сидоршин Д.	1	4	0	5	Д
20	Соловійов Д.	0	3	0	3	Н
21	Теслюк А.	2	4	2	8	С
22	Тищенко О.	1	4	1	6	Д
23	Чаплигін О.	0	3	0	3	Н
24	Ярмоленко Н.	2	3	3	8	С

Таблиця 2.4.

Результати виконання контрольного завдання в 10-Б класі

№	Прізвище та ім'я	Бали за відповіді			Абсолютний показник	Рівень сформованості мовленнєвої компетенції
		I	II	III		
1	Абабій К.	2	4	2	8	С
2	Батовська А.	0	4	2	6	Д
3	Биков А.	2	2	2	6	Д
4	Гаврилова М.	4	4	3	11	В
5	Гордієнко А.	2	4	2	8	С
6	Григоренко В.	4	4	4	12	В
7	Добринін О.	1	4	0	5	Д
8	Зозуля Д.	0	2	0	2	Н
9	Кіпаренко А.	3	3	2	8	С
10	Кириченко М.	1	3	1	5	Д
11	Крицька Ю.	3	3	2	8	С
12	Курило Д.	1	2	0	3	Н
13	Назаренко Ю.	2	3	1	6	Д
14	Нікітченко Д.	1	4	0	5	Д
15	Онопченко Х.	2	4	2	8	С
16	Пархоменко В.	2	4	2	8	С
17	Пугач А.	0	3	0	3	Н
18	Румянцев А.	1	4	0	5	Д
19	Склема Ю.	1	3	2	6	Д
20	Стрельникова А.	2	4	2	8	С
21	Сушко Я.	0	3	0	3	Н
22	Тойкін І.	1	4	0	5	Д
23	Черкашин Д.	1	3	1	5	Д
24	Шуляк І.	3	4	3	10	В

10-А клас:

Високий рівень $(3 \cdot 100\%) / 24 = 12,5 \%$

Середній рівень $(10 \cdot 100\%) / 24 = 41,7 \%$

Достатній рівень $(9 \cdot 100\%) / 24 = 37,5 \%$

Низький рівень $(2 \cdot 100\%) / 24 = 8,3 \%$

10-Б клас:

Високий рівень $(3 \cdot 100\%) / 24 = 12,5 \%$

Середній рівень $(7 \cdot 100\%) / 24 = 29,7 \%$

Достатній рівень $(10 \cdot 100\%) / 24 = 41,7 \%$

Низький рівень $(4 \cdot 100\%) / 24 = 16,1 \%$

З метою порівняння рівнів сформованості мовленнєвої компетенції учнів в 10-А та 10-Б класах побудуємо діаграму:

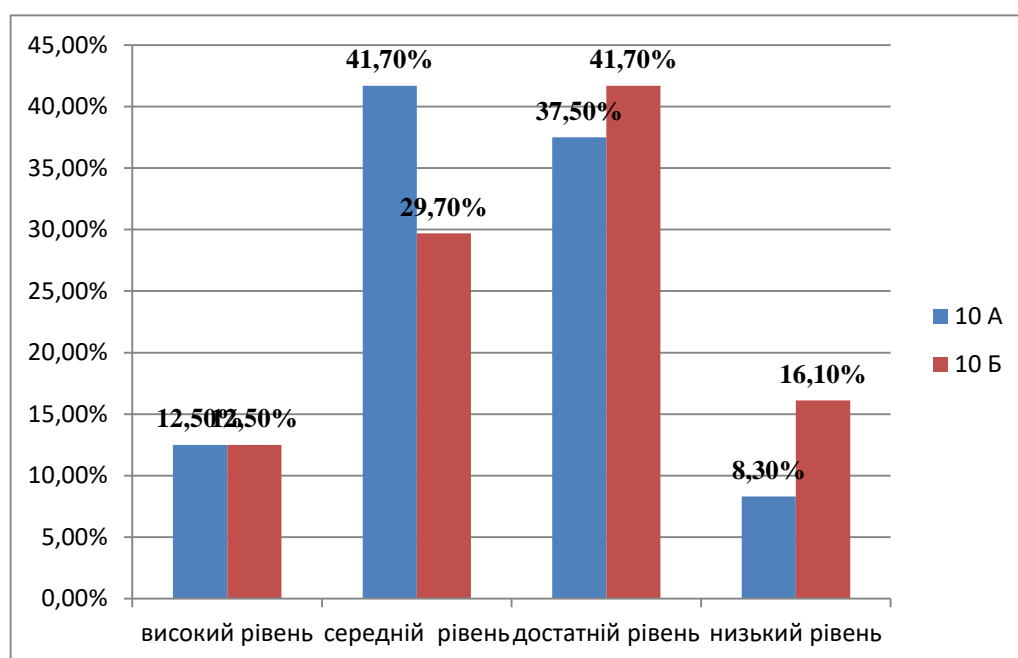

Рис. 2.1. Рівень сформованості навичок монологічного мовлення в учнів контрольної та експератальної груп

Як бачимо, рівень сформованості мовленнєвої компетенції учнів 10-Б класу дещо нижчий.

У подальшому дослідженні будемо визначати 10-Б клас, як експериментальний.

Кожний урок з використанням аудіовізуальних засобів вимагає від учителя ретельної підготовки. Передусім важливо враховувати, що технічні засоби навчання не можуть замінити в класі вчителя. Вони використовуються тоді, коли інші засоби, які є у його розпорядженні, не можуть забезпечити якісного засвоєння знань, вихованості і розвитку учнів.

Готуючись до навчального заняття, ми повинні попередньо ознайомитись із змістом кінофільму чи телепередачі.

Це можна зробити, переглянувши фільм або ознайомившись із монтажним листом, у якому описано зміст навчального кінофільму, зазначені номери монтажних кадрів, їх метраж, зміст кадрів і звукового супроводу. Зміст, структура, особливості телеінформації розкриті також у анотаціях на навчальні передачі, що друкуються в інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України та у фахових журналах. Крім того, попередньому ознайомленню із змістом телепередач, як ми вже зазначали, сприяють спеціальні телерубрики. Далі слід встановити ступінь відповідності ТЗН навчальним програмам, темі уроку, продумати тип і структуру уроку, визначити місце навчального кіно чи телепередачі у структурі уроку, конкретизувати способи активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Ефективному використанню засобів навчання сприяє кабінетна система навчання, обладнана підручниками, навчальними посібниками, додатковою літературою, засобами наочності, технічними засобами навчання.

Після того, як формувальний етап нашого експерименту закінчився, ми переходимо до контрольного етапу. Для цього нами була складена контрольна робота (Додаток 2), яка за складність вправ схожа на контрольну роботу, яку ми проводили до експерименту. За допомогою цієї контрольної роботи ми виявили рівень сформованості мовленнєвої компетенції у учнів після експерименту. Отримані результати були знову оброблені за формулою:

$$P = (N * 100\%) / M$$

де Р – відсоток у класі з однаковим рівнем знань, умінь і навичок в галузі розвитку граматичної компетенції англійської мови,

N – кількість учнів з відповідним рівнем знань,

M – загальна кількість учнів в класі.

За результатами контрольної роботи було складено таблиці 2.5 та 2.6.

Таблиця 2.5.

**Результати виконання контрольного завдання в 10-А класі
(контрольний)**

№	Прізвище та ім'я	Бали за відповіді			Абсолютний показник	Рівень сформованості мовленнєвої компетенції
		I	II	III		
1	Візняк К.	1	3	2	6	Д
2	Вишньова А.	2	4	2	8	С
3	Гудько К.	3	4	2	9	С
4	Дегтярь А.	2	4	3	9	С
5	Дем'яненко О.	1	4	1	6	Д
6	Ковтун К.	2	3	3	8	С
7	Косов М.	1	3	1	5	Д
8	Котельников Д.	1	4	0	5	Д
9	Кучеренко К.	2	4	2	8	С
10	Левенець М.	3	4	2	9	С
11	Мамницька О.	2	4	2	8	С
12	Осинський М.	4	4	2	10	В
13	Піддубняк А.	3	4	3	10	В
14	Піддубняк Д.	3	4	3	10	В
15	Поздняков П.	1	2	0	3	Н
16	Приходченко А.	1	4	1	6	Д
17	Прокопенко Б.	3	3	2	8	С
18	Пушков Я.	2	4	1	7	С
19	Сидоршин Д.	1	4	1	6	Д

20	Соловійов Д.	0	3	0	3	Н
21	Теслюк А.	2	4	2	8	С
22	Тищенко О.	1	4	1	6	Д
23	Чаплигін О.	0	4	0	4	Д
24	Ярмоленко Н.	2	3	3	8	С

Таблиця 2.6.

**Результати виконання контрольної роботи в 10-Б класі
(експериментальний)**

№	Прізвище та ім'я	Бали за відповіді			Абсолютний показник	Рівень сформованості мовленнєвої компетенції
		I	II	III		
1	Абабій К.	2	4	3	9	С
2	Батовська А.	2	4	2	8	С
3	Биков А.	2	3	2	7	С
4	Гаврилова М.	4	4	3	11	В
5	Гордієнко А.	2	4	2	8	С
6	Григоренко В.	4	4	4	12	В
7	Добринін О.	1	4	0	5	Д
8	Зозуля Д.	0	2	0	2	Н
9	Кіпаренко А.	3	3	2	8	С
10	Кириченко М.	1	3	1	5	Д
11	Крицька Ю.	3	3	2	8	С
12	Курило Д.	1	3	0	4	Д
13	Назаренко Ю.	2	4	1	7	С
14	Нікітченко Д.	1	4	0	5	Д
15	Онопченко Х.	3	4	3	10	В
16	Пархоменко В.	2	4	4	10	В
17	Пугач А.	1	3	1	5	Д
18	Румянцев А.	1	4	0	5	Д

19	Склема Ю.	1	3	2	6	Д
20	Стрельникова А.	2	4	2	8	С
21	Сушко Я.	1	3	1	5	Д
22	Тойкін І.	1	4	1	6	Д
23	Черкашин Д.	1	3	1	5	Д
24	Шуляк І.				10	В

10-А клас:

Високий рівень $(3 \cdot 100\%) / 24 = 12,5 \%$

Середній рівень $(11 \cdot 100\%) / 24 = 45,8 \%$

Достатній рівень $(8 \cdot 100\%) / 24 = 33,4 \%$

Низький рівень $(2 \cdot 100\%) / 24 = 8,3 \%$

10-Б клас:

Високий рівень $(5 \cdot 100\%) / 24 = 20,8 \%$

Середній рівень $(8 \cdot 100\%) / 24 = 33,4 \%$

Достатній рівень $(10 \cdot 100\%) / 24 = 41,6 \%$

Низький рівень $(1 \cdot 100\%) / 24 = 4,2 \%$

А тепер ми можемо порівняти результати контрольного та експериментального класів після введення в 10-Б клас фрагментів уроків з використанням аудіовізуальних засобів для розвитку в учнів мовленнєвої компетенції.

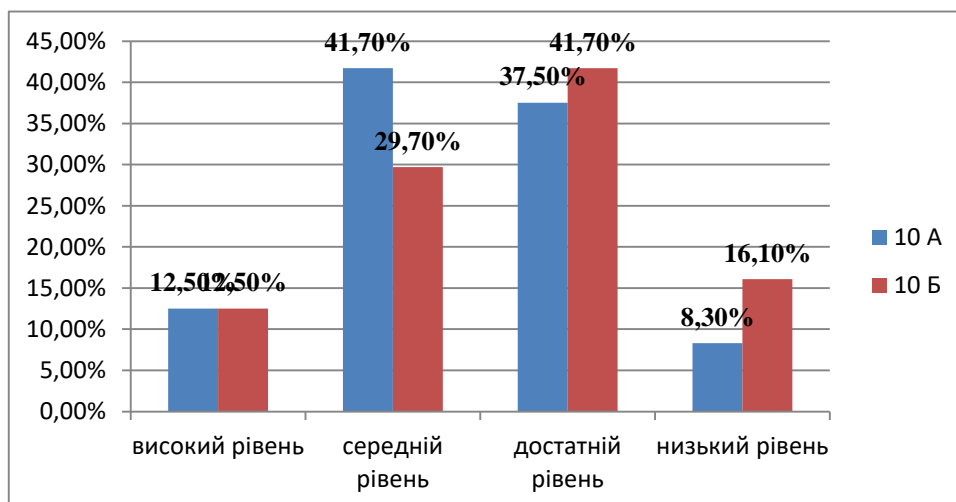

Рис. 2.2. Рівень сформованості мовленнєвої компетенції в учнів після проведення експерименту

Тепер ми бачимо, що рівень сформованості мовленнєвої компетенції у експериментальному класі з використанням аудіовізуальних засобів навчання є значно вищим.

Таблиця 2.7

Порівняльний рівень сформованості навичок монологічного мовлення учнів 10-Б класу

Рівень якості знань	До експерименту	Після експерименту	Приріст
Високий	12,5 %	20,8 %	8,3 %
Середній	29,7 %	33,4 %	3,7 %
Достатній	41,7 %	41,6 %	-0,1 %
Низький	16,1 %	4,2 %	-11,9 %

Проаналізувавши результати, які ми отримали до і після експерименту можна дійти висновків, що використання аудіовізуальних засобів навчання є ефективним способом для розвитку монологічного мовлення старшокласників.

2.3. Методичні рекомендації щодо використання автентичних аудіо та відеоматеріалів для розвитку монологічного мовлення старшокласників

Розвиток монологічного мовлення з використанням проектних технологій передбачає структурований підхід, який допомагає вдосконалювати навички говоріння для вирішення реалістичних проблем в реальному світі.

Враховуючи отриманий досвід і висновки з проведеного експерименту ми можемо запропонувати низку методичних рекомендацій щодо

використання проєктних технологій для розвитку монологічного мовлення учнів старших класів:

1. Надзвичайно важливим кроком для початку роботи над проєктом є чітке визначення конкретних цілей для групи в цілому, досягнення розуміння учнями послідовності їх наступних дій. Тому вчителю необхідно переконатись, що учні ознайомлені з цією технологією, а також виявити їхнє ставлення до цієї практики, і при потребі, вмотивувати учнів максимально використовувати свій лексичний запас, звертатись до словників в разі незнання необхідних англійських лексичних одиниць, здійснювати пошук відповідної інформації за темою проєкту в різних друкованих та електронних інформаційних джерелах.

2. Успішність проєктної діяльності залежить від влучно обраної теми дослідження, яка є актуальною та цікавою для учнів з відповідним рівнем знань та відповідними інтересами.

3. Заохочення учнів до різностороннього висвітлення теми дослідження спонукатиме їх зростати в майстерності побудови цікавих та захопливих промов, а також отримати нові знання в межах теми проєкту.

Вчителю доцільно буде запропонувати учням посилання на відповідні ресурси (книги, онлайн-курси та семінари, блоги тощо), які сприятимуть подальшому розвитку монологічного мовлення за темою проєкту.

4. Важливо в ході розробки та підготовки захисту проєкту нагадувати учням про принципи організації виступу, про важливість його чіткої та логічної структури, компонентами якої є вступ, основна частина та висновки.

5. Учні повинні мати достатньо часу для збору необхідної інформації, її опрацювання, побудови тексту промов, підбору цікавих ілюстрацій, прикладів і аргументів, визначення способу захисту проєкту, а також креативного оформлення та представлення презентації.

6. Проєктна діяльність є хорошою площадкою для виховання в учнів таких властивостей як самоусвідомлення та самовдосконалення. Тому вчителю важливо заохочувати учнів аналізувати та оцінювати власні

виступи, а також залучати інших учнів до висловлення власних думок з метою покращити якість учнівських проєктів в майбутньому.

7. Учні зацікавлені в позитивній оцінці вчителя виконаного ними проєкту, тому важливо вчасно доносити до них розроблену вчителем систему оцінювання з урахуванням усіх критеріїв та ознайомлювати учнів з аналізом їх прогресу в даному виді діяльності. Вчителю важливо визнавати та відзначати всі досягнення учнів.

8. Важливо звертати увагу учнів на потреби й очікування аудиторії, перед якою відбувається або буде представлений проєкт, та вчити учнів вмінню адаптувати свої виступи відповідно до непередбачуваних умов.

Кожний учень в класі незалежно від рівня мовленнєвих навичок повинний мати можливість публічного виступу, починаючи від малої групи у складі кількох осіб і просуваючись до аудиторії класу. Поступовість збільшення обсягу аудиторії може допомогти учням набутти впевненості у висловлювання власних думок та підготовлених тривалих промов.

б. Сприяти постійному вдосконаленню мовленнєвих навичок учнів через самоосвіту та навчальну діяльність в класі є перспективною стратегією вчителя для впровадження проєктної діяльності на уроках англійської мови.

Висновки до 2 розділу

За результатами експериментальної роботи ми можемо дійти таких висновків:

До початку педагогічного експерименту ми уважно вивчили учнів 10-А та 10-Б класів, порівняли результати поточних та семестрових оцінок. Учні обох класів навчалися за однаковою програмою, мали приблизно однаковий рівень знань, тому ми і обрали їх як експериментальні групи.

В ході експерименту нами були розроблені дві контрольні роботи (Додаток 1,2), в яких учням було запропоновано різні завдання для виявлення рівня сформованості мовленнєвої компетенції до і після експерименту.

Наприкінці експерименту була проведена повторна контрольна робота, яка мала приблизно такі ж завдання, як і контрольна робота до початку педагогічного експерименту. Після підбиття підсумків ми виявили, що спостерігалася позитивна динаміка рівня сформованості мовленнєвої компетенції: на 8,3% більше стало учнів з високим рівнем, на 3,7% стало більше учнів з середнім рівнем, на 0,1% стало менше учнів з достатнім рівнем та на 11,9% знизилась кількість учнів з низьким рівнем. Отримані результати свідчать про те, що обрана нами методика використання аудіовізуальних засобів у процесі навчання англійської мови для формування мовленнєвої компетенції є ефективною.

Отже, використання аудіовізуальних засобів для формування мовленнєвої компетенції в учнів може бути запропоноване для впровадження в процес вивчення англійської мови в загальноосвітніх школах.

ВИСНОВКИ

1. В першому розділі кваліфікаційної роботи висвітлено низку ключових аспектів формування іншомовної мовленнєвої компетентності старшокласників. Мовленнєва компетентність особистості виявляється у сформованості умінь користуватися усною і писемною мовою, багатством її виражальних засобів залежно від цілей і завдань висловлювання.

Нами було розглянуто монологічне мовлення як складних іншомовної мовленнєвої компетентності. Монологічне мовлення є важливим елементом когнітивної та мовленнєвої діяльності людини, воно реалізується в соціокультурному контексті та в процесі внутрішньої діяльності.

Монологічне мовлення виконує такі комунікативні функції: інформативну, впливову, емоційно-оцінну. Основними видами монологічного мовлення вважають: монолог-повідомлення, монолог-опис, монолог-міркування, монолог-розповідь, монолог-переконання. До монологічного мовлення висувають наступні вимоги: воно вмотивоване; воно завжди адресоване співрозмовнику або аудиторії; воно завжди емоційно забарвлене; воно завжди ситуативне.

2. Особлива увага була приділена використанню автентичних аудіо- та відеоматеріалів, з'ясовано їх потенціал в контексті іншомовної мовленнєвої діяльності. Аудіо та відео матеріали як цінний навчальний ресурс при вивченні іноземної мови стають важливим елементом навчального середовища. Використання відеороликів за темою сприяє створенню учнівської мотивації, стимулює мовленнєву діяльність учнів, покращує розуміння теми або змісту, та позитивно впливає на процес запам'ятовування. Використання аудіовізуальних засобів в навчанні іноземної мови виявляється високоефективним засобом навчання з огляду на їх зорову та слухову спроможність.

Аудіо та відео засоби навчання на сучасному етапі включають в себе: фонограми (фонозапис текстів, оповідань тощо), відеопродукцію

(відеофрагменти, відеоролики, відеоуроки, відеофільми, відеолекції, тематичні слайди), комп'ютерні навчальні посібники (електронні підручники, прикладні навчальні, контролюючі програми, тести та навчальні ігри), інтернет (відеоконференції, відеотрансляції, віртуальні семінари, телеконференції на спеціальних тематичних форумах, телекомунікаційні проєкти).

Найпоширенішим джерелом відеоматеріалів є YouTube. Цей ресурс надає вільний доступ до великої кількості відеороликів, передач, навчальних відеофільмів. Завдання вчителя відібрати відеоматеріал, який би відповідав тематиці уроків та рівню мовної підготовки учнів, містив інформацію, яка могла б зацікавити аудиторію та викликати бажання обговорювати та висловлювати свої думки.

Використання аудіовізуальних засобів навчання сприяє реалізації наступних дидактичних принципів: принцип цілеспрямованості; принцип зв'язку з життям; принцип наочності; позитивний емоційний фон педагогічного процесу.

3. В нашому дослідженні було схарактеризовано особливості формування монологічного мовлення на основі використання автентичних аудіо- та відеоматеріалів. Визначено етапи формування монологічного мовлення, а саме: етап вивчення основ, етап практичних вправ, етап активного спілкування, етап корекції та спілкування. Також ми здійснили класифікацію завдань для розвитку англomовного монологічного мовлення та виокремили тематичні монологи, вправи, орієнтовані на розгорнуті розповіді про особистий досвід чи враження, висловлення власних поглядів на актуальні соціокультурні питання. Таким чином встановлено, що реальні мовні ситуації створюють наближені до реального спілкування умови, що сприяє ефективному вивченню та вдосконаленню монологічного мовлення учнів.

Етапи роботи з використанням відеоматеріалів є введення (пояснення теми та мети відеоуроку), демонстрація (показ конкретних прикладів або

сценаріїв пов'язаних із навчальною темою), аналіз (розбір ключових аспектів, уточнення та пояснення важливих понять), закріплення (здійснення практичних вправ або завдань для закріплення знань).

Специфічною особливістю відеоматеріалів є щільність і насиченість інформації, що зумовлює їх тривалість до 10 хвилин. Вправи, які виконуються після перегляду або прослуховування, розмежовують на ті, що перевіряють розуміння запропонованої інформації, та ті, що пов'язані з обговоренням, висловленням своєї думки, проведення опитування, складання діалогів.

4. Система вправ для навчання монологічного мовлення поділяється на підсистему вправ для опрацювання мікромонологів (оволодіння монологічними єдностями) та підсистему вправ для навчання цілісних монологів, що складаються з різнотипних монологічних єдностей.

На підготовчому етапі використання відеоматеріалів використовують такі типи вправ: вправи на визначення теми, вправи на визначення основних подій, вправи на виокремлення основної інформації, вправи на узагальнення. Рецептивний етап роботи містить вправи на сприйняття, розуміння та запам'ятовування інформації. Комплекс вправ аналітичного етапу передбачає проведення аналізу на двох рівнях: розгляд структури монологічного висловлювання та аналіз структурно-семантичних компонентів, що є характерними для конкретного типу монологу. На репродуктивному етапі вправи спрямовані на тренування учнів у виконанні умовно-мовленнєвих завдань. На продуктивному етапі використовуються завдання, які передбачають непередбачене висловлювання.

Нами окреслено вправи для навчання підготовленого та непередбаченого монологічного мовлення на основі англійських аудіо-книг, відеороликів, подкастів.

Розроблені завдання сприяють активній творчій діяльності, обміну думками щодо змісту, стимулюють пізнавальну активність, збільшують

мотивацію учнів до вивчення іноземної мови, покращують комунікативні навички.

5. Експериментальна перевірка ефективності запропонованих аудіо- та відеоматеріалів та розробленої до них системи завдань з метою активізації іншомовного монологічного мовлення старшокласників проходила у три етапи. На констатувальному етапі було виявлено первинний рівень сформованості навичок монологічного мовлення в контрольній та експериментальній групах, де експериментальна група показала дещо нижчий рівень навичок монологічного мовлення.

Протягом формувального етапу в експериментальній групі навчання монологічному мовленню проводилось на основі аудіо та відеоматеріалів та розроблених до них системи вправ. Зріз знань на контрольному етапі педагогічного експерименту засвідчив зростання рівня якості монологічного мовлення в експериментальній групі. Приріст якісних показників сформованості навичок монологічного мовлення в експериментальній групі виявлено таким: високий рівень на 8,3%, середній рівень на 3,7%; а зменшення показників якості зафіксовано на достатньому та низькому рівні – відповідно на 0,1% та на 11,9%.

Отримані результати свідчать про те, що використання аудіовізуальних засобів у процесі навчання англійської мови для формування монологічного мовлення є ефективною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова Т. В., Аболіна З. І., Ляшенко Д. І. Навчальне кіно. Київ: Ленвіт, 2015. 196 с.
2. Веніг Н. М. Психолого-педагогічні передумови розвитку мовленнєвої компетенції старшокласників. Пед. науки : зб. наук. праць «Метода». 2019. С. 76–82.
3. Веніг Н. М. Формування мовленнєвої компетенції особистості як методична проблема Пед. науки : зб. наук. праць. 2018. Вип. 5. С. 31–33.
4. Вишневецький О. І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови: Посібник для вчителів. Київ: Вища школа, 2019. 224 с.
5. Воронін Ю. А. Технічні та аудіовізуальні засоби навчання: Навчальний посібник. Харків: Основа, 2015. 232 с.
6. Гуржій А. М., Коцур В.П., Волинський В. П., Самсонов В. В. Візуальні та аудіовізуальні засоби навчання: навч. пос. Київ: Ленвіт, 2016. 173 с.
7. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти з іноземної мови. *Книга вчителя іноземної мови : довідково-методичне видання / упоряд. О. Я. Коваленко, І. П. Кудіна. Харків : Торсінг плюс, 2015. 240 с.*
8. Духовна М. М. Технічні засоби навчання Київ : Вища школа, 2016. 240 с.
9. Казачінер О. С. Використання відеокурсів на уроках англійської мови: методичний матеріал. Англійська мова та література. Харків : Основа, 2017. №2. С. 2.
10. Коваленко О. Я. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. *Іноземні мови в навчальних закладах. Київ : Педагогічна преса 2020. С. 20–24.*
11. Костюк Г. С. Вікова психологія: навчальний посібник / За ред. Г. С. Костюка. Київ 2016. 269 с.
12. Кучма М. О. Організація навчального процесу з англійської мови в десятих класах загальноосвітньої школи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02. Київ. 2016. 20 с.

13. Леонтьєва Т. П. Досвід і застосування відео у навчанні іноземних мов. *Нетрадиційні засоби навчання іноземних мов у вузі: матеріали респ. конференції*. Одеса. 2015. С. 61–74.
14. Ляховицький М.В. Звукозапис у навчанні іноземних мов. Київ: Ленвіт, 2020. 239 с.
15. Мельник П. Ю. Реклама як фактор проблемної організації засвоєння соціокультурної інформації старшокласниками. *Іноземні мови*. 2011. № 4. С.10 - 13.
16. Мосьпан Н. В. Вимоги до вправ для навчання емоційно-модальної інтонації з використанням автентичних навчальних відеокурсів. *Мовна освіта: шлях до євроінтеграції: тези доповідей міжнар-го форуму, 17–18 бер. 2015 р.* Київ: Ленвіт, 2015. С. 246–248.
17. Мосьпан Н. В. Дидактичні можливості автентичних навчальних відеокурсів “Headway Video” та “Reward” для навчання модально-емоційної інтонації. *Теоретичні питання освіти та виховання: зб. наук. праць*. Київ: КНЛУ, 2011. № 15. С. 87–90.
18. Мосьпан Н. В. Експериментальна перевірка ефективності методики навчання студентів-філологів емоційно-модальної інтонації з використанням автентичних навчальних відеокурсів *Вісник КНЛУ: Серія Педагогіка та психологія*. Київ: КНЛУ, 2017. Вип. 13. С. 143–151.
19. Мосьпан Н. В. Ефективність використання фонограми та відеофонограми для навчання емоційно-модальної інтонації *Наукові записки Ніжинського держ. унів-ту ім. М. Гоголя: Серія Педагогіка та психологія*. Ніжин: НДУ, 2017. № 5. С. 108–114.
20. Мосьпан Н. В. Комплекс вправ для навчання емоційно-модальної інтонації з використанням автентичних навчальних відеокурсів. *Іноземні мови*. 2014.1 № 4. С. 38–43.
21. Мосьпан Н. В. Критерії відбору автентичних навчальних відеокурсів для навчання модально-емоційної інтонації. *Вісник КНЛУ: Серія Педагогіка та психологія*. Київ: КНЛУ, 2011. Вип. 4. С. 222–227.

22. Мосьпан Н. В. Навчання студентів-філологів англійської емоційно-модальної інтонації з використанням відеофонограми. *Педагогічний процес: теорія і практика*: зб. наук. праць за матеріалами наук.-прак. конф. „Інформаційні технології в системі підготовки фахівців у вищій школі” Київ: „ЕКМО”, 2018. Вип. 4. С. 226–233.
23. Мосьпан Н. В. Психолого-методичні проблеми навчання модально-емоційної інтонації Другі Каразінські читання: Два століття Харківської лінгвістичної школи: зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук. конф., 5 лют. 2013. Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2013. С. 92–94.
24. Мятова М.І. Використання відеофільмів при навчанні іноземної в середній школі. *Іноземні мови в школі*. 2016. № 4. С. 31–39.
25. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник для студ. вищих закл. освіти. Київ: Ленвіт, 2020. 327 с.
26. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови: науково-методичний журнал*. 2020. № 2. С. 11–17.
27. Новікова М. Ю. DVD як навчання аудіюванню *Іноземні мови у шкільництві*. 2017. №1. С. 18–21.
28. Пальчевський С. С. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Каравела, 2017. 576 с.
29. Петрова Т. О. Навчання старшокласників усного підготовленого монологу-переконання з використанням ресурсів Інтернет. *Навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах*. 2016. № 3. С.14 - 20.
30. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. *Іноземна мова*. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2017. С. 65–66.
31. Програми для середніх загальноосвітніх шкіл. *Іноземні мови: 5–11 класи* Міністерство освіти України, Голов. упр. загальної середньої освіти; відп. ред. В. В. Мошков. Кив: Перун, 2016. 33 с.
32. Програми для середніх загальноосвітніх шкіл. *Іноземні мови: 5–11 класи* Міністерство освіти України, Голов. упр. загальної середньої освіти; відп. ред. В. В. Мошков. Кив: Перун. 2016.33 с.

33. Програми для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов. Іноземні мови: 1–11 класи *Міністерство освіти і науки України*. Кив. 2020. 128 с.
34. Розін В. М. Візуальна культура і сприйняття: Як людина бачить і розуміє світ Одеса: Світ, 2016. 280 с.
35. Скорнякова М. Є. Сучасні методи викладання англійської мови *Англійська мова та література*. 2017. №28. С. 2–12.
36. Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднічук З. В. та ін. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник. Кив: Просвіта, 2011. 416 с.
37. Смирнов І. Б. Розвиток мовлення учнів з урахуванням автентичного художнього фільму *Іноземні мови у шкільництві*. 2016. №6. С. 11–14.
38. Соловова Є. М. Використання відео під час уроків іноземних *ELT NEWS & VIEWS*. 2015. № 1. С. 2–5.
39. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник. Київ: Дніпро, 2016. 248 с.
40. Шатілов С. Ф. Методика викладання німецької мови в середній школі: навчальний посібник [для студ.]. 27е вид., дороб./ Київ: Просвітництво, 1986. 81с.
41. Allan M. Teaching English with Video/ M. Allan. London, 2012. 400p.
42. Bone J. Understanding the Film: An introduction to film appreciation / J. Bone, R. Johnson. Lincolnwood, IL: NTC Publishing Group, 2007. 351p.
43. Costanzo W. B. Reading the Films: Twelve great films on video and how to teach them / W. B. Costanzo. Urbana, IL: National Council of Teachers of English, 2012. 201p.
44. Geddes M., Sturtridge G. Video in the Language Classroom. London: Heinemann Educational Books, 2002. P. 107–121
45. Hardisty D., Russell D. New Headway Video 4. Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 6–11.

46. Hutchinson T. Lifetime level 3. Oxford: Oxford University Press, 1999. P. 12–19.
47. Hutchinson T. Project 2. Oxford: Oxford University Press, 2000. P. 49–56.
48. Lacey R. A. Seeing with Feeling: Film in the classroom. Philadelphia and London: W. B. Saunders Company, 1972. 118p.
49. MacAndrew R. Window on Britain 1. Oxford: Oxford University Press, 2005. P. 42–46.

Виконала магістрантка
2 курсу групи ЗМФА-61
10 листопада 2023 р.

Підпис

Альона ДОМАНСЬКА
(Ім'я та прізвище)

Робота допущена до захисту:
в.о.завідувача кафедри
к.пед.н., доцент
30 листопада 2023 р.

Підпис

Тетяна СЕВЕРІНА
(Ім'я та прізвище)
